

Industriemonitor

Januari 2000

Centraal Bureau voor de Statistiek

Divisie Landbouw, Nijverheid en Milieu
Sector Industrie, Sector Conjunctuur en Technologie

Voorburg/Heerlen, 2000

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
-	= nihil
-	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (00)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
1998-1999	= 1998 tot en met 1999
1998/1999	= het gemiddelde over de jaren 1998 tot en met 1999
1998/'99	= oogstjaar boekjaar schooljaar enz. beginnend in 1998 en eindigend in 1999
1988/'89-1998/'99	= boekjaar enz. 1988/'89 tot en met 1998/'99

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen. Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited (confidential figure)
-	= nil
-	= (between two figures) inclusive
0 (00)	= less than half of unit employed
a blank	= category not applicable
1998-1999	= 1998 to 1999 inclusive
1998/1999	= average for the years 1998 up to and including 1999
1998/'99	= crop year financial year school year etc. beginning in 1998 and terminating in 1999
1988/'89-1998/'99	= book year etc. 1988/'89 up to and including 1998/'99

Detailed items in tables do not necessarily add to totals because of rounding. Revised figures are not marked as such.

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 2000
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan

Bestelinformatie

Wilt u steeds als eerste op de hoogte zijn van alle actuele ontwikkelingen over de industrie, neem dan contact op met de Sector Marketing en Verkoop, Heerlen. Telefoon: 045 - 570 7070, fax: 045 - 570 6268, e-mail: verkoop@cbs.nl.

Abonnement: Prijs: f 190,- per jaar (11 nummers)
Losse nummers f 26,-
Prijzen excl. administratie- en verzendkosten

Kengetal: K-2/2000
ISSN 1384 - 6965

Centraal Bureau voor de Statistiek

Voorburg

Bezoekadres

Prinses Beatrixlaan 428

Voorburg

Postadres

Postbus 4000

2270 JM Voorburg

Telefoon: 070 - 337 38 00

Fax: 070 - 387 74 29

Heerlen

Bezoekadres

Kloosterweg 1

Heerlen

Postadres

Postbus 4481

6401 CZ Heerlen

Telefoon: 045 - 570 60 00

Fax: 045 - 572 74 40

Internet

<http://www.cbs.nl>

Inhoud

- *Artikel*
De auto-industrie 5
- *Industrie totaal*
Nederland en de industrie 9
- *Industrie per branche*
Voedings- en genotmiddelenindustrie 13
Textiel-, kleding- en lederindustrie 17
Papier- en grafische industrie 21
Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofindustrie 25
Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie 29
Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie 33
- *Gepubliceerde artikelen* 36
- *Gepubliceerde producttabellen* 37
- *Andere CBS-publicaties* 38
- *Informatieservice* 39
- *Alfabetische begrippenlijst* 40

De auto-industrie

Willem Heijnen¹

In internationaal perspectief is de rol van de Nederlandse auto-industrie slechts marginaal. Ook de bijdrage aan de nationale economie is bescheiden. De laatste jaren maakt de bedrijfstak echter een opmerkelijke ontwikkeling door. Door de kooplust van de consument en de hoge investeringen van het bedrijfsleven in wegvervoermiddelen stijgen de autoverkopen tot recordhoogte. Hiervan profiteren ook de fabrikanten in Nederland.

Inleiding

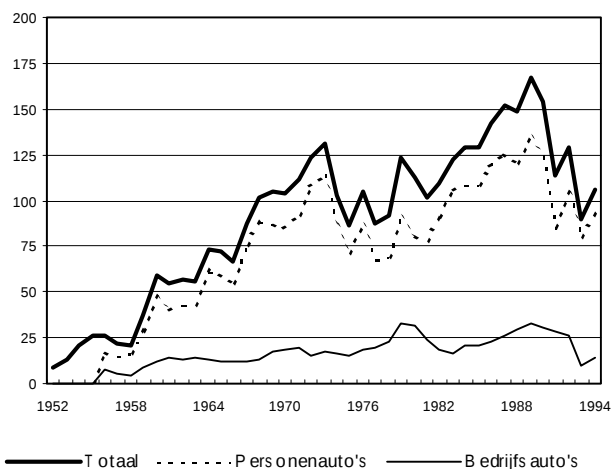
Onder de auto-industrie wordt in dit artikel naast de fabricage van personenauto's, bedrijfsauto's en andere motorvoertuigen, ook de productie en revisie van motoren voor voertuigen verstaan.

De auto-industrie is in Nederland altijd een bedrijfstak van beperkte schaal gebleven. Aan het begin der vijftiger jaren worden er in ons land een kleine 9.000 auto's per jaar geproduceerd, hoofdzakelijk bedrijfsauto's. Halverwege de jaren vijftig besluit DAF om naast bedrijfsauto's ook personenauto's te gaan produceren.

De personenautofabriek van DAF gaat het niet altijd voor de wind. Het bedrijf balanceert door de jaren heen een aantal keren op het randje van de afgrond, maar door overheidssteun en diverse overnames blijft het bedrijf toch op de been. De DAF-personeelauto behoort echter tot het verleden.

In de periode 1952 tot 1999 is de productie van auto's in Nederland verveelvoudigd. Dit is voornamelijk het gevolg van de toegenomen personenautoproductie. Het aantal bedrijfsauto's schommelt de laatste decennia tussen de 20 en 30 duizend stuks per jaar. Grafiek 1 brengt de ontwikkeling van de automobielp productie over de periode 1952 tot en met 1994 in beeld.

Grafiek 1. Automobielp productie, 1.000 stuks

Ondanks de verveelvoudigde productie speelt de Nederlandse auto-industrie internationaal gezien slechts een bescheiden rol. Dit blijkt wanneer de

Nederlandse productie vergeleken wordt met de productie in de EU. In totaal worden in de 15 EU lidstaten rond de 15 miljoen motorvoertuigen per jaar geproduceerd. Het aandeel van de Nederlandse productie in het EU-totaal is dus maar ongeveer 2%. Op wereldniveau is het aandeel iets meer dan 0,5%.

De Nederlandse markt voor personenauto's is in vergelijking met de grotere EU-lidstaten natuurlijk van beperkte omvang. Zo is bijvoorbeeld de grootste personenautomarkt in de EU, de Duitse, in verkochte aantallen uitgedrukt bijna 7 maal zo groot als de Nederlandse. Dit is niet alleen een gevolg van het verschil in inwoneraantal, maar ook van het feit dat het autobezit per duizend inwoners in Duitsland ruim honderd stuks hoger ligt dan in Nederland. In Nederland staan per 1 januari 1999 op elke duizend inwoners 388 auto's geregistreerd. Met dit aantal bevindt ons land zich in de middenmoot van de EU.

Auto en conjunctuur

De vraag naar auto's wordt in sterke mate bepaald door het besteedbaar inkomen, de welvaart en het vertrouwen van de consument in de economische ontwikkeling. Deze factoren maken van de auto-industrie een conjunctuurgevoelige bedrijfstak. In grafiek 1 zijn ook duidelijk de recessies te zien in de beginjaren zeventig, de oliecrisis, en in de beginjaren negentig.

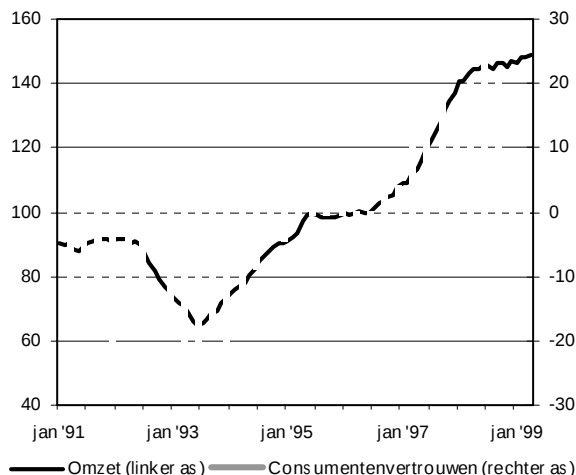
Vooraf deze laatste recessie treft de auto-industrie hard. Na een top in 1989 loopt in het begin van de jaren negentig de vraag naar nieuwe auto's terug. De voorraden lopen op en de fabrikanten verlagen noodgedwongen de productie. Met name 1993 is een zeer slecht jaar met een productiedaling van 30% ten opzichte van 1992. In vier jaar tijd is de productie bijna gehalveerd en valt terug naar het niveau van 1975.

Met het aantrekken van de conjunctuur vanaf 1994 trekt ook de vraag naar nieuwe auto's weer aan. De bedrijfstak klimt uit het dal en ziet de omzet weer groeien. In grafiek 2 is over de periode 1991 tot en met de eerste maanden van 1999 de omzet van de auto-industrie op de linker verticale as afgezet in indexcijfers waarbij 1995 op 100 is gesteld. Tevens is in de grafiek het consumentenvertrouwen weergegeven in de vorm van een staafdiagram en afgezet op de rechter verticale as. Het consumentenvertrouwen geeft een aardig beeld over de toekomstige ontwikkelingen van de consumptieve beste-

dingen, vooral van de bestedingen aan duurzame consumptiemiddelen. Een verdere toelichting op het begrip consumentenvertrouwen wordt gegeven in de alfabetische begrippenlijst.

In de grafiek is duidelijk te zien hoe het consumentenvertrouwen en de omzet van de auto-industrie met elkaar in de pas lopen.

Grafiek 2. Omzet auto-industrie (index1995=100) en consumentenvertrouwen

Het gunstige economische klimaat van de afgelopen 2 à 3 jaren doet het consumentenvertrouwen tot recordhoogten stijgen, waarmee ook de vraag naar auto's in deze jaren sterk toeneemt. In 1997 zet de Nederlandse auto-industrie voor een bedrag van 7,6 miljard gulden aan motorvoertuigen af, een stijging van bijna 30% ten opzichte van het voorliggende jaar. De groei zet zich in 1998 voort met een omzettoename van nog eens ruim 30% tot een bedrag van bijna 10 miljard gulden.

Deze omzettoename kan niet direct worden vertaald in een evenredige toename van het aantal geproduceerde en afgezette auto's. De gemiddelde aanschafprijs van nieuwe auto's vertoont namelijk een oplopende tendens. Dit wordt niet zozeer veroorzaakt door stijgingen van de afzetprijzen van de basisauto want die zijn de laatste jaren vrij stabiel. De oorzaak ligt meer in het feit dat de consument meer luxe en veiligheidsvoorzieningen vraagt en bereid is daarvoor te betalen. Uit cijfers van de RAI blijkt dat personenauto's uit de prijsklasse van 30 tot 35 duizend gulden nog steeds het meest verkocht worden, in 1998 ruim 94 duizend stuks, maar procentueel gezien nemen de verkopen van auto's uit de prijsklassen van 45 tot 50 duizend gulden en van 50 tot 60 duizend gulden al enkele jaren veel meer toe. Sinds 1995 is de markt voor auto's uit deze prijsklassen met 70% gegroeid, terwijl het aantal verkochte auto's met een prijskaartje tussen de 30 en 35 duizend gulden slechts met een kleine 7% groeit in dezelfde periode. Het aantal verkochte auto's uit de prijsklasse tussen de 35 en 40 duizend gulden daalt de laatste vier jaren zelfs gestaag en ligt in 1998 18% lager dan in 1995.

Door de grote vraag is de Nederlandse jaarproductie van motorvoertuigen inmiddels opgelopen tot

ruim boven de 300 duizend stuks, voor het leeuwendeel personenauto's, en de bedrijfstak behaalt in 1998 een totale omzet van circa 11 miljard gulden. Dit is dan inclusief verkochte onderdelen, motoren en de revisie van motoren en exclusief BTW en Belasting Personenauto's en Motorrijwielen (BPM). Het aandeel van de bedrijfstak in de omzet van de totale industrie komt daarmee op ongeveer 3%.

In de eerste twee kwartalen van 1999 laat de omzetgroei echter een duidelijke afvlakking zien. Er is nog steeds sprake van een groeiende vraag naar personenauto's, maar de in Nederland geproduceerde auto's zijn de laatste tijd blijkbaar minder in trek bij de consument. Dit blijkt uit een vergelijking van de omzetontwikkeling van de auto-industrie met die van de auto-importeurs en de autohandel. De auto-industrie realiseert over de eerste zes maanden van 1999 een omzettoename ten opzichte van dezelfde periode 1998 van nog geen twee procent. Daarentegen zien de importeurs van personenauto's hun omzet over dezelfde periode toenemen met ruim 18% en de autohandel met bijna 13%. Een verklaring voor deze ontwikkeling is de introductie van een groot aantal nieuwe modellen vanuit het buitenland.

Meer werkgelegenheid

Niet alleen de verkoopcijfers van de industrie en de handel worden gunstig beïnvloed door de kooplust van de consument, maar ook de werkgelegenheids cijfers binnen de bedrijfstak. In 1994 biedt de auto-industrie aan ongeveer 10,5 duizend mensen werk. Dit aantal is in 1998 opgelopen tot circa 13 duizend mensen, dat is bijna 1,5% van de totale industriële werkgelegenheid in Nederland.

De kooplustige consument

De grootste drijvende kracht achter de forse toename van de vraag naar nieuwe auto's in de laatste jaren is de grote kooplust van de consument. De consument heeft een rotsvast vertrouwen in de economie zoals blijkt uit de indicator van het consumentenvertrouwen die in 1998 en 1999 recordhoogten bereikt. De koopbereidheid is groot. Door reële loonsstijgingen en door de gestaag dalende werkloosheid verbetert de koopkracht. In 1997 neemt deze toe met 1,5% en in 1998 zelfs met 2,7%. Deze gunstige ontwikkeling in combinatie met de historisch lage rentestanden stimuleert de vraag, want een auto is een hoog gewaardeerd bezit waarvoor de consument bereid is veel geld uit te geven. Zo stijgen de consumptieve uitgaven aan auto's en auto-onderdelen in 1998 met ruim 8% ten opzichte van 1997 en in het eerste halfjaar van 1999 is de stijging ruim 13% vergeleken met het eerste halfjaar van vorig jaar.

Nieuwe auto's zijn duur, mede door het belastingregime dat Nederland ten aanzien van de auto kent. De aankoop van een nieuwe auto is voor de consument dan ook een forse uitgave waarvoor hij vaak jaren moet sparen. Om sneller het genot van een nieuwe auto te verkrijgen, zonder zelf over het benodigde contant geld te beschikken, worden veel auto's met geleend geld gekocht. Door de lage rentestand in de afgelopen jaren neemt deze vorm

van financiering toe, dit ondanks de beperkte fiscale aftrekbaarheid van de rente op consumptief krediet. Het door de merkgebonden autofinanciers verleende krediet neemt dan ook in het eerste halfjaar van 1999 met 10% toe vergeleken met dezelfde periode van het vorig jaar, tot een totaalbedrag van rond de 550 miljoen gulden. Dit is natuurlijk slechts een gedeelte van het totaal dat aan kredieten verstrekt wordt voor de aanschaf van auto's, want veel consumenten lenen het geld bij banken of andere financieringsinstellingen.

Een andere manier om in het bezit van een nieuwe auto te komen zonder contant te moeten betalen, is leasen. Hierbij wordt een auto per contract voor een bepaalde tijd gehuurd, al dan niet met een koopoptie na afloop van de huurtermijn. Vooral bedrijven, maar ook particulieren, maken van deze mogelijkheid gebruik. Volgens schattingen van het CBS is het aantal lease-auto's in Nederland tussen 1995 en 1998 toegenomen van 261 duizend stuks tot 342 duizend stuks.

Importeurs en handelaren doen goede zaken

Logischerwijze profiteert niet alleen de auto-industrie van de grote kooplust van de consument, maar doen ook de importeurs van personenauto's en de autohandelaren goede zaken. De importeurs zien hun omzet in 1998 met 20% toenemen in vergelijking met vorig jaar en in de eerste zes maanden van 1999 is de omzettoename ruim 18% in vergelijking met dezelfde periode van 1998.

De autohandelaren behalen over dezelfde perioden omzetsijgingen van respectievelijk bijna 11% en bijna 13%. In totaal verkopen zij in 1998 ruim 543 duizend nieuwe personenauto's. Dat zijn bijna 65 duizend stuks meer dan in 1997. In het eerste halfjaar van 1999 worden ruim 376 duizend nieuwe personenauto's verkocht, 64 duizend meer dan in het eerste halfjaar van 1998.

Bedrijfsleven investeert veel in wegvervoermiddelen

Naast de consument is ook de ontwikkeling van het wegvervoer van belang voor de auto-industrie en dan met name voor de afzet van bedrijfsauto's. Het wegvervoer is erg conjunctuurgevoelig. Daarom is het ook niet vreemd dat in tijden van aanhoudende hoogconjunctuur de investeringen in, en daarmee de vraag naar wegvervoermiddelen toenemen.

In 1998 investeert het bedrijfsleven ruim 16% meer in wegvervoermiddelen dan in 1997 en in het eerste halfjaar van 1999 nog eens ongeveer 19% meer in vergelijking met dezelfde periode van 1998.

Ook het concurrentievermogen van het wegvervoer ten opzichte van andere soorten van goederenvervoer speelt een rol in de vraag naar bedrijfsauto's. Het wegvervoer veroverd nog steeds terrein op zowel het vervoer per spoor als het binnenlands vervoer per schip. Van 1997 op 1998 neemt het binnenlands goederenvervoer per auto met 11 miljoen ton toe, tegen een toename van het vervoer per schip van 1 miljoen ton en een daling van het tonnage aan per spoor vervoerde goederen met 1 miljoen ton.

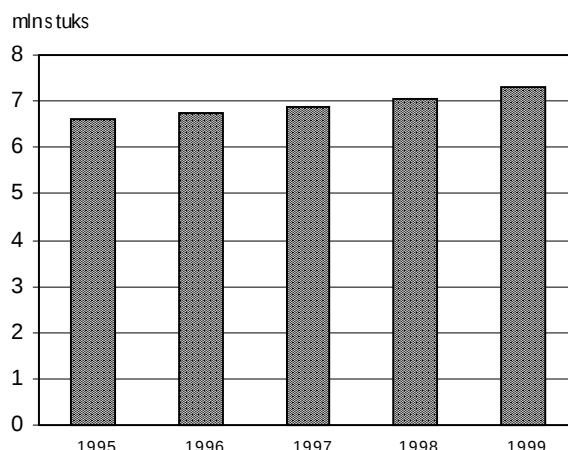
De vraag naar bedrijfsauto's is in 1998 dan ook fors hoger dan in 1997. In 1998 worden bijna 20% meer bedrijfsauto's (bestelauto's, vrachtauto's en trekkers voor opleggers) verkocht dan in het jaar daarvoor. In totaal komt daarmee het aantal in Nederland verkochte nieuwe bedrijfsauto's in 1998 op ruim 114 duizend stuks, waarvan ongeveer 96 duizend bestelauto's en bijna 18 duizend vrachtauto's en trekkers. Hierdoor groeit het actieve park bedrijfsauto's tussen 1 januari 1998 en 1 januari 1999 met bijna 69 duizend stuks tot een totaal aantal van 806 duizend op 1 januari 1999 waarvan 628 duizend stuks bestelauto's.

Autopark en autobezit nemen toe

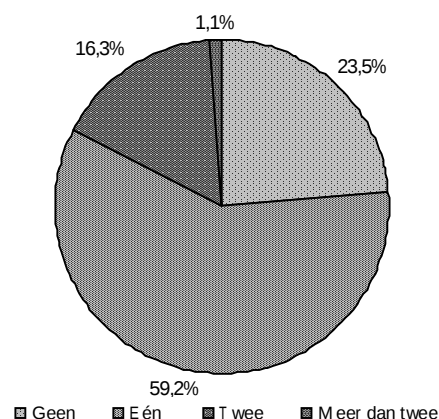
Door de toename van het aantal verkochte auto's neemt ook het aantal geregistreerde motorvoertuigen in Nederland toe zoals te zien is in grafiek 3. Ook neemt het autobezit toe. Terwijl het aantal huishoudens groeit, daalt het aantal huishoudens dat geen auto bezit. Daarnaast bezitten steeds meer huishoudens twee of meer auto's. Van 1994 tot en met 1998 daalt het percentage huishoudens dat geen auto bezit van 25,5% naar 23,5% en het aantal huishoudens dat twee of meer auto's bezit stijgt in dit tijdvak van 14,3% naar 17,4%.

Op 1 januari 1999 telt Nederland ruim 7,3 miljoen auto's, waarvan 6,1 miljoen personenauto's.

Grafiek 3. Motorvoertuigen in Nederland

Grafiek 4. Personenautobezit van huishoudens in 1998

¹ De auteur is werkzaam bij de Sector Industrie van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Nederland en de industrie

Een terugblik op het jaar 1999 leert dat het conjunctureel goed gaat in Nederland. Een eerste raming van de economische groei komt uit op 3,5%. In de industrie heeft de productie zich in de loop van het jaar hersteld. Voor de komende maanden verwachten de ondernemers een verdere groei van de bedrijvigheid.

Jaar 1999 conjunctureel goed

Conjunctureel gezien is 1999 opnieuw een goed jaar voor de Nederlandse economie. Volgens een eerste raming bedraagt de economische groei 3,5%. Dit cijfer blijft maar weinig achter bij de relatief hoge groeicijfers van de voorgaande twee jaar. De grootste toename in dit decennium (4,1%) is gemeten over het jaar 1990. In vergelijking met de vorige periode van hoogconjunctuur, de jaren 1989 en 1990, houdt de relatief hoge groei nu langer aan en deze is tevens stabiel. De economische groei ligt nu al drie en een half jaar boven de drie procent. De stijgingspercentages van de in- en uitvoer van goederen en diensten liggen lager dan in de voorgaande jaren. Het groeicijfer van de investeringen ligt in dezelfde orde van grootte als in 1998 en 1997. De gezinsconsumptie blijft in 1999 op een hoog niveau. In de loop van het jaar herstelt de industriële productie; het groeicijfer over oktober is het hoogste sinds augustus 1998. Het inflatiecijfer over november (2,2%) is gelijk aan het gemiddelde over de eerste elf maanden van het jaar. De geregistreerde werkloosheid blijft dalen en is sinds medio 1980 niet meer zo laag geweest.

Industriële productie stijgt

Het productievolume in de industrie neemt in oktober 1999 met bijna 4% toe in vergelijking met oktober van het voorgaande jaar. De industriële omzet stijgt met bijna 4,5% in oktober; dit cijfer kan nog gesplitst worden in een binnenlandse omzetstijging van ruim 5,5% en een buitenlandse omzetstijging van bijna 3,5%. Ook bij deze cijfers is een vergelijking gemaakt met oktober 1998. Hierbij moet rekening gehouden worden met een werkdageffect van 4 à 5% (volume-effect: oktober 1999 telt een werkdag minder dan oktober 1998). Bij het interpreteren van de omzetcijfers moet bovendien rekening worden gehouden met de ontwikkeling van de afzetprijzen. In oktober 1999

zijn de prijzen vergeleken met oktober van het voorgaande jaar gemiddeld gestegen met ruim 4%. De prijzen op de binnenlandse markt zijn met 3,5% gestegen, de prijzen op de buitenlandse markt met ruim 4,5%.

Orderontvangst neemt toe

Uit de Conjunctuurtest blijkt dat de ondernemers in de industrie in november meer orders hebben ontvangen dan in oktober. Dit heeft ook geleid tot een toename van de productie. De orderpositie is in november vrijwel gelijk gebleven.

Producentenvertrouwen blijft hoog

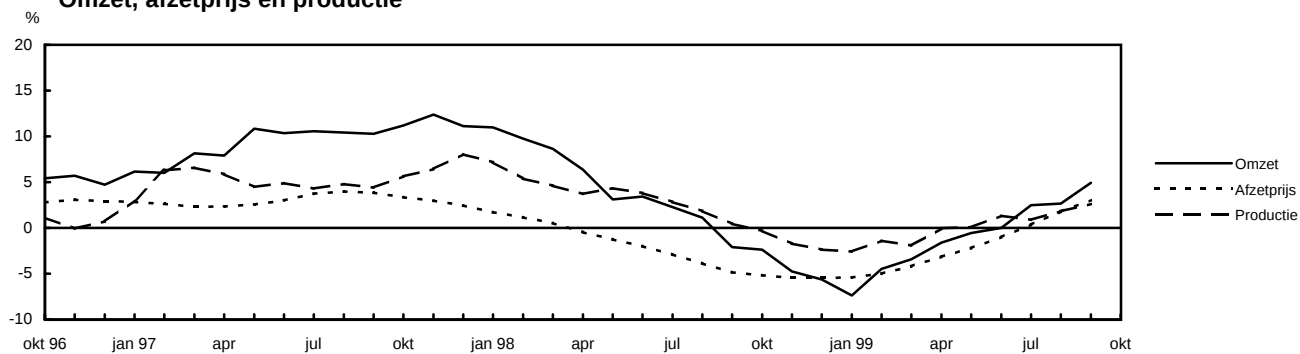
Het producentenvertrouwen, de stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie, is in november uitgekomen op 5,8. Daarmee ligt de indicator anderhalve punt lager dan in oktober. Ondanks deze daling bevindt het vertrouwen zich op een hoog niveau. De afname van het vertrouwen wordt volledig veroorzaakt door de verwachte bedrijvigheid. In de afgelopen maanden is de bedrijvigheid fors gegroeid. Thans voorzien de ondernemers weliswaar een toename van de productie, maar minder sterk dan in de afgelopen maanden het geval was. De andere deelindicatoren van het producentenvertrouwen, de oordelen over de orderpositie en de voorraden gereed product, zijn in november licht verbeterd.

Verwachtingen

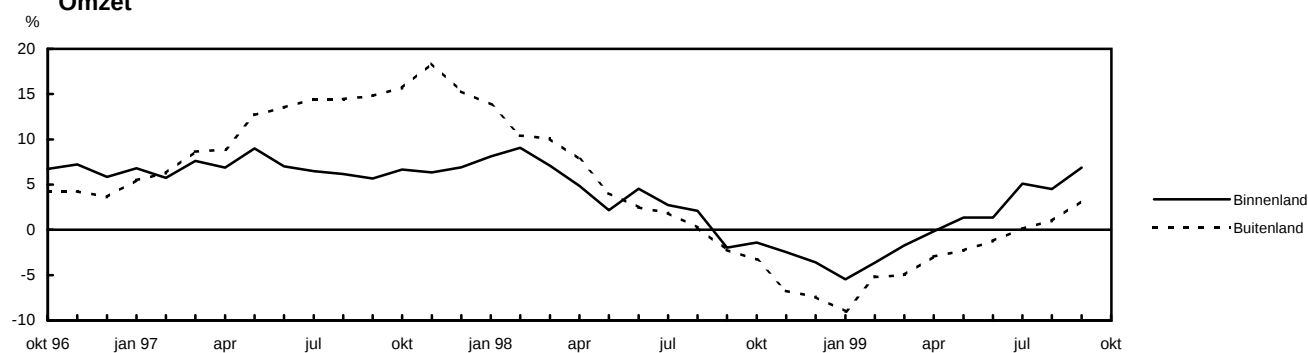
Zoals hiervoor reeds gemeld, verwachten de ondernemers in de industrie dat de bedrijvigheid in de maanden december 1999 tot en met februari 2000 zal toenemen. Ook verwachten zij een verdere stijging van de verkoopprijzen van hun producten.

Procentuele ontwikkeling t.o.v. dezelfde periode voorgaand jaar (3-maands voortschrijdend gecentreerd gemiddelde)

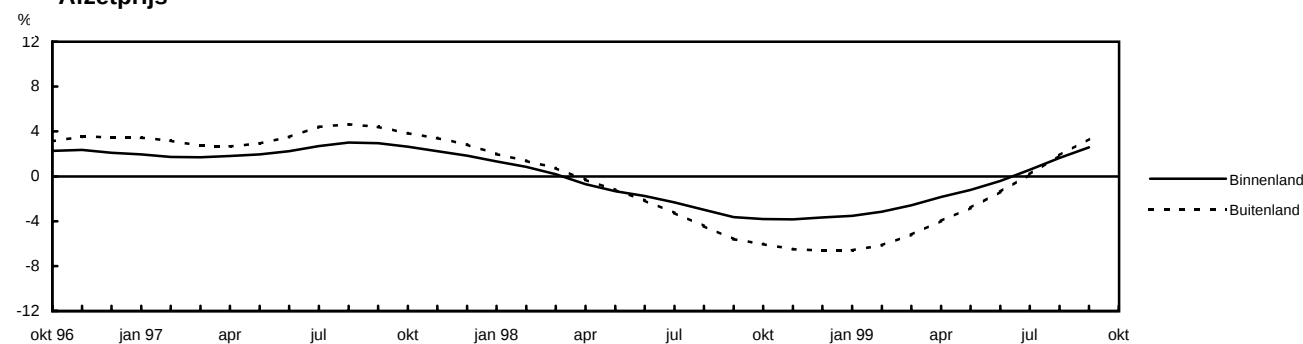
Omzet, afzetprijs en productie

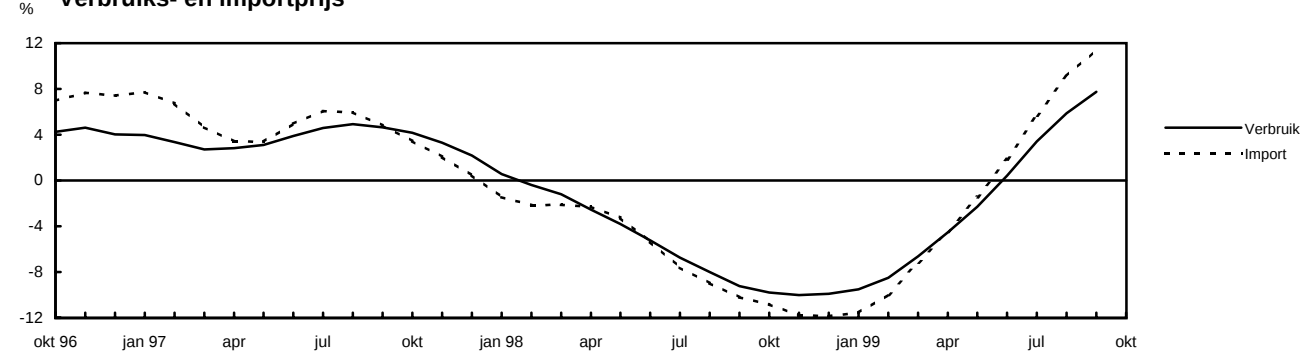
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 1.1

Kerngegevens: Nederland en de industrie

General figures: Netherlands and the manufacturing industry

	Eenheid c.q. basis	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾
		1997	1998	1998		1999		1998		1999			
				3e kw.	4e kw.	2e kw.	3e kw.	sep.	okt.	aug.	sep.	okt.	
1995=100													
Industrie													
Omzet (waarde)		113,7	116,1	113,3	116,8	118,1	116,1	121,9	123,0	104,7	128,3	128,4	4,4
binnenland		111,6	114,5	120,2	135,2	133,9	123,4	121,5	121,1	103,1	129,1	127,9	5,6
buitenland		115,7	117,6	115,6	117,3	117,2	116,8	122,2	124,8	106,3	127,4	128,9	3,3
Ontvangen orders (waarde)		116,2	117,1	109,0	118,9	118,9	113,7	118,6	121,8	101,1	132,0	126,8	4,0
binnenland		112,1	121,5	110,4	126,6	126,1	115,2	125,1	123,3	106,4	131,3	137,4	11,5
buitenland		119,5	113,5	107,7	112,6	113,0	112,4	113,2	120,7	96,7	132,5	118,0	-2,2
Afzetprijs		104,5	102,0	101,4	99,6	100,5	103,2	100,9	100,0	103,1	104,1	104,2	4,2
binnenland		103,7	101,8	101,4	100,2	101,0	103,1	101,0	100,4	103,1	103,6	103,9	3,5
buitenland		105,0	102,1	101,4	99,3	100,1	103,3	100,9	99,7	103,1	104,4	104,4	4,7
Verbruiksprijs		106,3	100,4	99,0	96,4	99,4	104,8	98,3	97,1	104,7	105,9	106,4	9,6
import		108,7	101,5	100,1	96,5	102,0	109,2	99,4	97,9	108,7	111,3	111,1	13,5
Productie (volume gemiddelde dag)		106,2	108,8	102,1	110,1	114,4	103,9	111,7	113,9	94,3	115,0	118,2	3,8
Productie (seizoengecorrigeerd)		106,2	108,8	108,7	106,6	109,5	110,6	107,9	108,6	108,4	111,0	112,7	3,8
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		106,2	108,7	105,1	112,0	112,8	.						1,0
Vacatures													
openstaand ²⁾	1000	15	19	18	19	24	.						14,3
ontstaan	1000	84	91	20	23	28	.						7,7
vervuld	1000	78	89	23	22	24	.						4,3
Aantal bedrijven ³⁾	1000	44,9	46,0			46,5							
Uitgesproken faillissementen	1	523	475	130	115	101	99						
Aantal werkdagen	1	254	255	66	65	61	66	22	22	22	22	21	
Energieverbruik	PJ	1186	1199	291	315	.	.						
1995=100													
Nederland													
Bruto Binnenlands Product (volume, mp)		106,9	110,9	107,3	114,5	117,1	111,6						4,0
Gezinsconsumptie (volume)		106,8	111,2	109,4	115,5	118,1	.						4,5
Bedrijfsinvesteringen (volume)		114,1	120,8	110,2	127,9	130,5	.						3,9
Invoer van goederen en diensten (volume)		113,7	122,5	119,5	128,5	126,8	.						4,4
Uitvoer van goederen en diensten (volume)		114,0	121,3	118,6	127,3	124,5	.						3,8
Geregistreerde werkloosheid ⁴⁾	1000	375	287	271	260	216	212	265	262	212	211	206	-21,4
Vacatures													
openstaand ²⁾	1000	85	123	117	124	182	.						30,9
ontstaan	1000	656	790	189	183	250	.						16,8
vervuld	1000	621	772	211	176	214	.						8,6
Aantal uren uitzendkrachten	mln uren	351,8	374,6	103,9	95,1	80,4	88,0						-15,3
Aantal bedrijven ³⁾	1000	645,3	667,7			682,1							
Uitgesproken faillissementen ⁵⁾	1	4409	4015	1059	851	838	750						
Energieverbruik	PJ	3028	3024	638	857	.	.						
Consumentenvertrouwen	⁶⁾	15	15	22	4	11	21	16	4	23	23	20	
economische klimaat	⁶⁾	19	20	22	-11	-2	18	11	-13	24	24	17	
koopbereidheid	⁶⁾	12	18	22	14	20	22	20	15	22	22	22	
Consumentenprijsindexcijfers		104,2	106,3	106,4	107,1	108,6	108,9	107,0	107,3	108,9	109,4	109,5	2,1
CBS-koersindex algemeen		564,8	713,0	741,4	660,9	771,3	788,8	660,0	604,1	779,8	793,9	766,3	
Gemiddeld rendement staatsleningen	%	5,22	4,53	4,42	4,08	4,00	4,80	4,16	4,15	4,83	4,98	5,28	

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar.²⁾ Jaarcijfer is gemiddelde.³⁾ Stand per 1 januari.⁴⁾ Kwartaalcijfer, betreft middelste maand van het kwartaal.⁵⁾ Bedrijven en instellingen.⁶⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-).

Tabel 1.2

Conjunctuurtest 1) gegevens: Industrie

Business survey figures: Manufacturing industry

	Eenheid ²⁾	jaar		kwartaal					maand		1999		Gemidd. laatste 12 mnd.
		1997	1998	1998		1999			1998		1999		
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	okt.	nov.	okt.	nov.	
Producentenvertrouwen		5,3	3,7	3,5	0,5	0,0	1,7	4,3	1,1	0,2	7,3	5,8	2,6
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		8	3	0	-2	7	7	9	-4	-4	7	8	7
binnenlandse markt		5	2	2	-2	5	5	7	-4	-1	3	6	5
buitenlandse markt		8	1	-4	-3	5	6	10	-2	-6	8	8	7
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		7	3	2	-1	4	3	5	2	-4	7	11	4
Bezettingsgraad ³⁾	%	84,7	85,0	84,9	83,7	84,1	84,1	84,3					84,1
Productiebelemmeringen ⁴⁾													
geen	%	84	83	81	83	84	81	79					82
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	7	7	9	9	8	7					8
tekort aan arbeid	%	3	4	6	3	3	5	8					5
te geringe productiecapaciteit	%	3	3	2	2	1	2	2					2
overige belemmeringen	%	4	3	4	3	3	4	4					4
Orderpositie	⁴⁾	96,6	99,1	99,9	97,5	98,6	98,8	99,2	97,7	96,8	100,0	99,9	99,0
Beoordelingen:													
orderontvangst		0	-4	-4	-10	-7	-8	-3	-10	-13	-4	-2	-6
orderpositie totaal		0	-2	-1	-7	-6	-6	-2	-7	-8	-1	0	-4
orderpositie buitenland		1	-2	-3	-7	-7	-5	-1	-6	-10	1	2	-3
productiecapaciteit		2	1	2	3	4	3	0					3
voorraden gereed product		2	4	5	6	8	6	3	5	7	3	3	5
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		5	4	2	5	4	4	6					5
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	4	4	3	2	1	2					2
buiten Europese Unie		7	1	-1	-1	0	0	4					1
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		14	7	3	5	9	5	14					8
bedrijvigheid komende 3 mnd		11	9	11	1	12	7	12	0	-1	10	4	9
verkoopprijs komende 3 mnd		7	0	-3	-2	0	3	9	-5	-2	11	16	6
personeelssterkte komende 6 mnd		-3	-1	0	0	0	-1	-1					-1
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,5	-0,2	-0,1	-0,4	-0,2	-0,2	-0,4					-0,3

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Voedings- en genotmiddelenindustrie

In oktober daalt de omzetwaarde vergeleken met oktober vorig jaar, maar het omzetvolume neemt toe. Ook het volume van de gemiddelde dagproductie neemt toe. In november stijgen volgens de ondernemers zowel de omzet als de bedrijvigheid fors. Ze verwachten voor de drie daarop volgende maanden hogere prijzen en meer bedrijvigheid.

Omzet daalt

In vergelijking met dezelfde maand vorig jaar daalt de omzet in oktober met 1,6%. Wanneer rekening wordt gehouden met de afzetprijzdaling van 1,4% en met het feit dat oktober dit jaar één werkdag minder telt dan vorig jaar, komt het omzetvolume 4% tot 5% hoger uit. Het negatieve effect van één werkdag minder wordt geraamd op 4% tot 5%. Op de buitenlandse markt neemt het omzetvolume meer toe dan op de binnenlandse markt, respectievelijk 5% tot 6% tegen 3% tot 4%.

Productievolume groeit

Na de forse toenames in augustus en september van respectievelijk 4,4% en 5,6% neemt het volume

van de gemiddelde dagproductie in oktober toe met 2,4% ten opzichte van dezelfde maand vorig jaar. Van maand op maand bekeken is de groei in oktober bijna 9% ten opzichte van september. Groeipercentages van deze orde van grootte zijn echter normaal voor de tijd van het jaar in deze branche. Dit blijkt duidelijk uit de onderstaande grafiek waarin de indices van het volume van de gemiddelde dagproductie zijn uitgezet in de tijd.

Verkopen stijgen fors in november

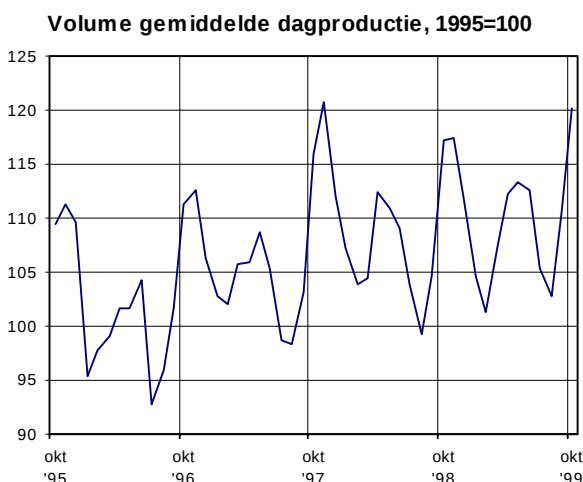
Afgaand op de uitkomsten van de Conjunctuurttest is november een goede maand voor de voedings- en genotmiddelenindustrie. De ondernemers geven aan dat de verkopen ten opzichte van oktober fors hoger zijn, terwijl in oktober al een forse toename werd gemeld ten opzichte van september. Vooral de vraag vanuit het buitenland groeit zeer sterk volgens het Conjunctuurttestpanel. Het positieve beeld wordt voornamelijk bepaald door de zuivelindustrie, de drankenindustrie en de tabaksverwerkende industrie.

Als reactie op de gestegen verkopen neemt de bedrijvigheid in november flink toe.

De ondernemers tonen zich in het algemeen tevreden over de gang van zaken.

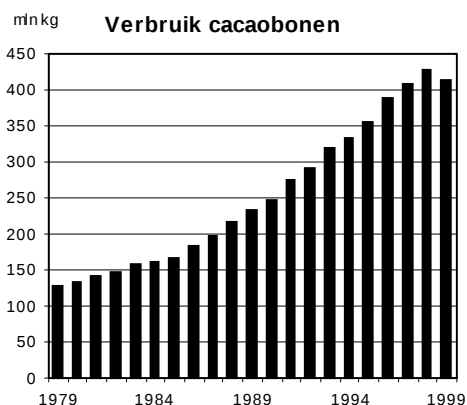
Verwachtingen

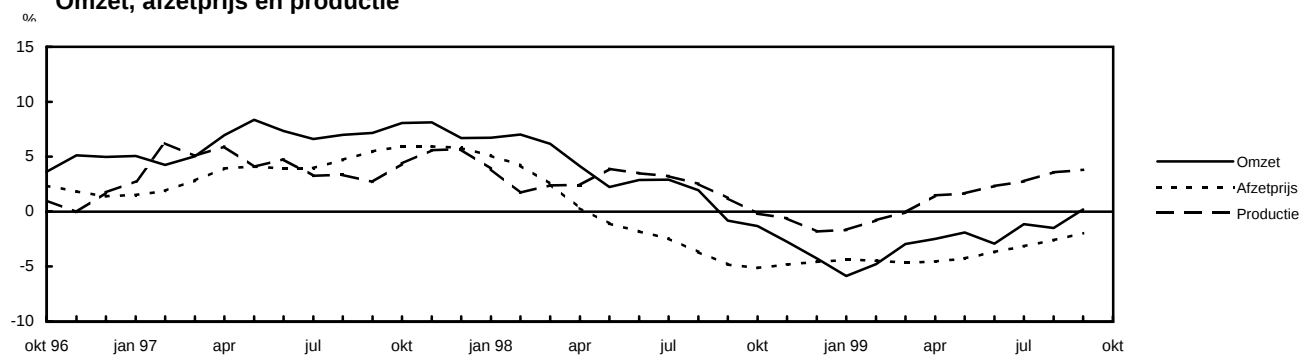
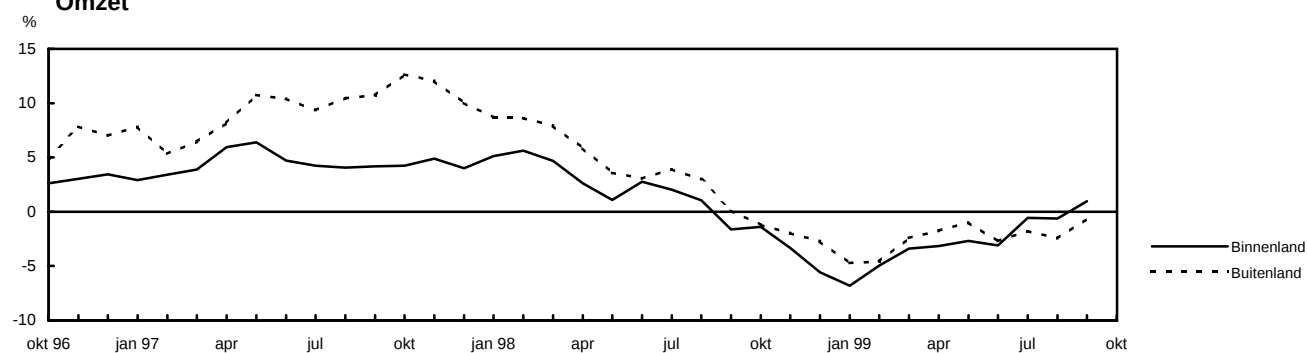
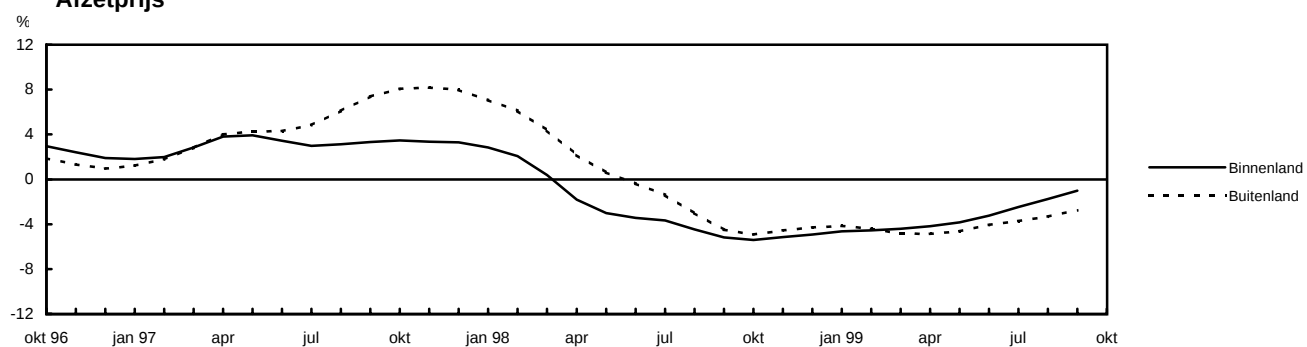
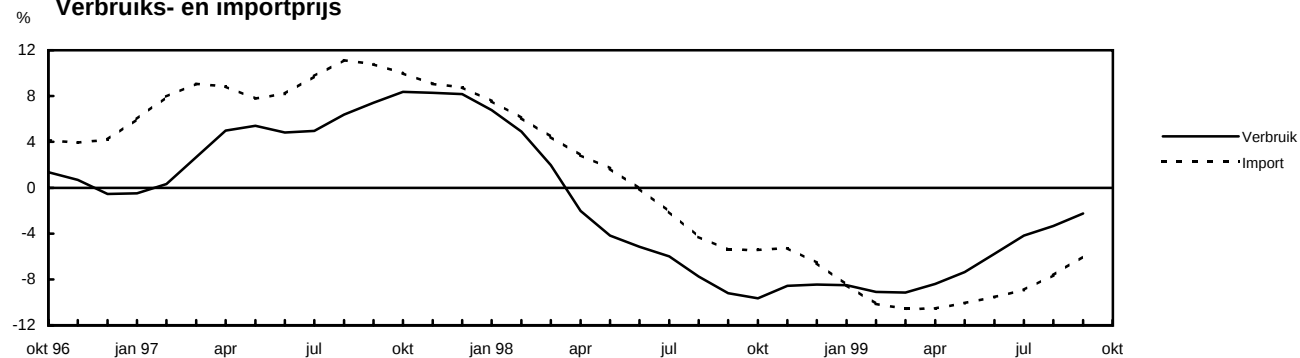
Voor de laatste maand van 1999 en de eerste twee maanden van 2000 verwachten de ondernemers hogere afzetprijzen en een toename van de bedrijvigheid.

Focus: Een breuk in twintig jaar gestage groei

Aan een periode van twintig jaar gestage groei van de hoeveelheid verwerkte cacaobonen is in 1999 een einde gekomen. Ten opzichte van 1998, waarin ruim 427 miljoen kg verwerkt worden, daalt de hoeveelheid in 1999 met bijna 3% naar 415 miljoen kg. Na een goed eerste kwartaal waarin 107 miljoen kg verwerkt worden, valt zowel het tweede als het derde kwartaal tegen met respectievelijk 103 en 99 miljoen kg. In 1998 worden in de vergelijkbare kwartalen 108 en 109 miljoen kg cacaobonen verwerkt. Het vierde kwartaal laat echter een herstel zien tot ruim 106 miljoen kg, iets meer dan in hetzelfde kwartaal van 1998.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 2.1

Kerngegevens: Voedings- en genotmiddelenindustrie

General figures: Manufacture of foodproducts, beverages and tobacco

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾
		1997	1998	1998		1999		1998		1999			
				3e kw.	4e kw.	2e kw.	3e kw.	sep.	okt.	aug.	sep.	okt.	
1995=100													
Omzet (waarde)		110,1	112,3	112,7	111,6	111,2	110,9	114,7	116,4	107,1	116,2	114,5	-1,6
binnenland		106,3	107,4	106,5	107,3	105,4	105,7	108,8	111,7	102,4	111,1	109,5	-1,9
buitenland		114,8	118,4	120,3	116,9	118,4	117,2	121,8	122,2	112,9	122,4	120,5	-1,3
Afzetprijs		106,4	104,9	104,0	102,8	101,1	101,3	103,5	102,7	101,1	101,7	101,2	-1,4
binnenland		105,7	102,8	102,1	100,5	99,6	100,3	101,5	100,6	100,3	100,5	100,2	-0,4
buitenland		107,0	106,7	105,8	104,7	102,4	102,2	105,3	104,5	101,9	102,8	102,1	-2,2
Verbruiksprijs		107,8	103,5	101,6	99,4	97,1	98,2	100,4	98,8	98,6	97,8	97,6	-1,2
import		113,5	112,9	111,5	107,9	104,0	103,0	109,5	107,2	102,5	103,7	103,0	-4,0
Productie (volume gemiddelde dag)		106,6	108,5	102,6	115,5	112,7	106,3	104,6	117,3	102,8	110,5	120,1	2,4
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		106,6	108,5	106,5	118,8	107,6	.						1,4
Aantal bedrijven ²⁾	1000	5,5	5,5										
Uitgesproken faillissementen	1	71	48										
Aantal werkdagen	1	254	255	66	65	61	66	22	22	22	22	21	
Energieverbruik	PJ	94	100										

¹⁾ Laatst gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatst gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar

²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 2.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Voedings- en genotmiddelenindustrie

Business survey figures: Manufacture of foodproducts, beverages and tobacco

	Eenheid	jaar		kwartaal					maand				Gemidd. laatste 12 mnd.
		1997	1998	1998		1999			1998		1999		
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	okt.	nov.	okt.	nov.	
Verkoop / orderontvangst t.o.v. vorige maand		13	12	8	12	15	10	18	9	12	21	21	16
binnenlandse markt		6	6	4	9	6	4	6	0	16	3	9	6
buitenlandse markt		21	15	10	15	21	14	30	15	11	35	27	23
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		8	5	3	7	6	8	7	7	9	10	20	8
Bezettingsgraad %	%	85,1	85,5	85,5	85,5	85,5	85,5	85,7					85,6
Productiebelemmeringen %	%												
geen stagnatie a.g.v.	%	83	85	84	80	84	84	83					83
onvoldoende vraag	%	5	9	8	15	10	4	4					8
tekort aan arbeid	%	1	1	2	1	2	5	7					4
te geringe productiecapaciteit	%	5	1	1	1	1	1	1					1
overige belemmeringen	%	7	4	5	3	3	6	5					4
Beoordelingen:													
verkoop / orderontvangst		2	-9	-11	-10	-11	-9	-2	-9	-12	-1	2	-6
afzet / orderpositie totaal		-6	-10	-11	-14	-11	-9	-6	-13	-15	-5	-1	-8
afzet / orderpositie buitenland		-5	-10	-15	-12	-10	-10	-2	-10	-16	2	1	-6
productiecapaciteit		2	6	8	10	9	5	2					7
voorraden gereed product		1	4	5	7	11	7	4	8	7	2	1	6
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	8	6	8	11	7	12					10
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		20	16	20	12	20	14	20					17
buiten Europese Unie		19	16	14	17	21	17	18					18
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		21	18	17	14	28	13	31					22
bedrijvigheid komende 3 mnd		10	14	17	6	18	13	20	8	9	19	15	16
verkoopprijs komende 3 mnd		11	12	12	6	8	8	15	3	6	8	15	10
personeelssterkte komende 6 mnd		-4	-4	2	3	8	5	-1					4
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,1	0,2	0,3	0,6	0,0	0,4	-0,2					0,2

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

Het omzet- en productievolume zijn in oktober nog licht gedaald. In november zijn meer orders ontvangen en is de orderpositie verbeterd. De bedrijvigheid in de branche is ook toegenomen. Voor de maanden december 1999 tot en met februari 2000 verwachten de ondernemers een verder toenemende bedrijvigheid en stijgende prijzen.

Omzet daalt licht

De omzet van de branche daalt in oktober 1999 met ruim 5% vergeleken met oktober van het voorafgaande jaar. Daarbij neemt de binnenlandse omzet aanmerkelijk sterker af, namelijk met bijna 9%, dan de buitenlandse omzet, die bijna 2,5% terugloopt. Deze daling wordt echter voornamelijk deel veroorzaakt doordat oktober 1999 een werkdag minder telt dan de maand oktober in 1998; het effect van een werkdag wordt door het CBS geschat op 4 à 5%. Ook de verkoopprijzen van de producten hebben invloed op de ontwikkeling van de omzet, maar dit effect is in oktober veel kleiner dan en tegengesteld aan het werkdageffect. De prijzen zijn namelijk licht gestegen, met gemiddeld 0,7%. De prijsontwikkeling op de binnenlandse markt verschilt niet veel van die op de buitenlandse markt. In lijn hiermee blijkt dat het productievolume in de maand oktober van 1999 met 1,4% is gedaald, vergeleken met dezelfde maand in het voorafgaande jaar.

Vooraf meer kledingorders

Voor de branche als geheel blijkt de orderontvangst bij de Conjunctuurtest van november verbeterd te zijn vergeleken met de voorafgaande maand. Dit zien we ook terug in de index van de orderpositie, die het aantal maanden werk in voorraad aangeeft. Deze index is voor de branche als geheel gestegen van 110 in oktober naar 112 in november. Vooral in de kledingindustrie is de orderpositie aanmerkelijk beter geworden; in de textielindustrie kunnen we van een lichte verbetering spreken, terwijl de orderpositie in de leer- en schoenindustrie licht verslechterd is.

Ondernemers in de textiel- en kledingindustrie beoordelen de orderontvangst dan ook als gunstig. In de leer- en schoenindustrie wordt de orderontvangst in november ook als beter beoordeeld, hoewel de ondernemers daar bepaald nog niet tevreden over zijn.

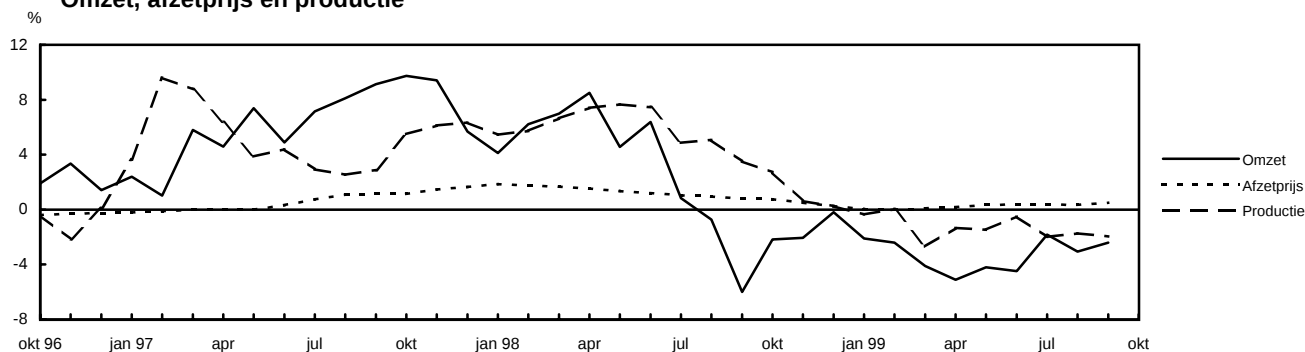
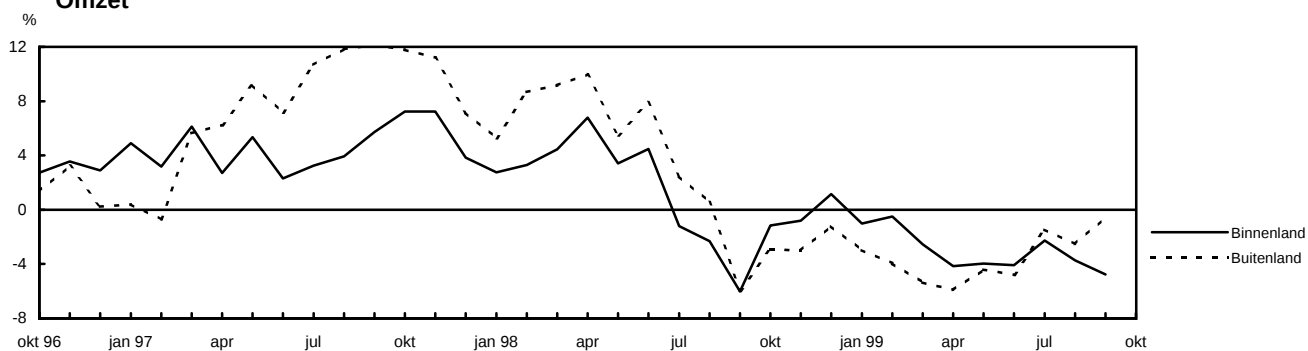
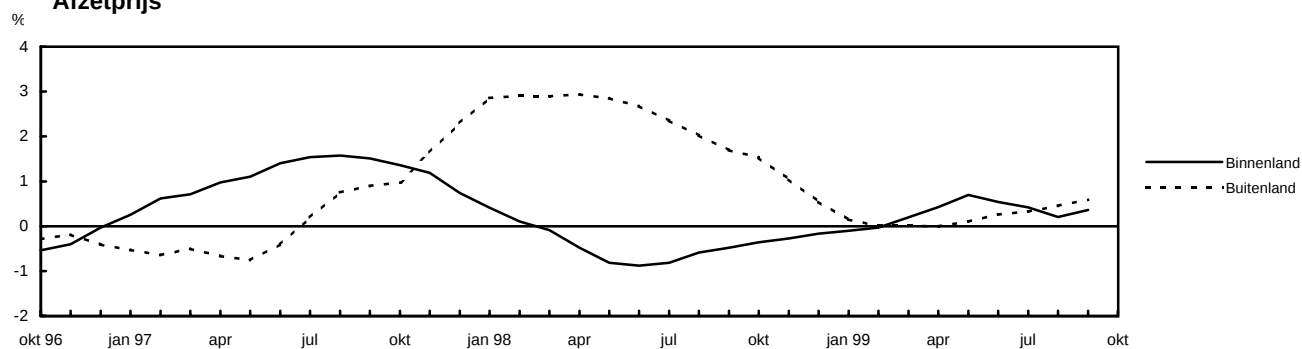
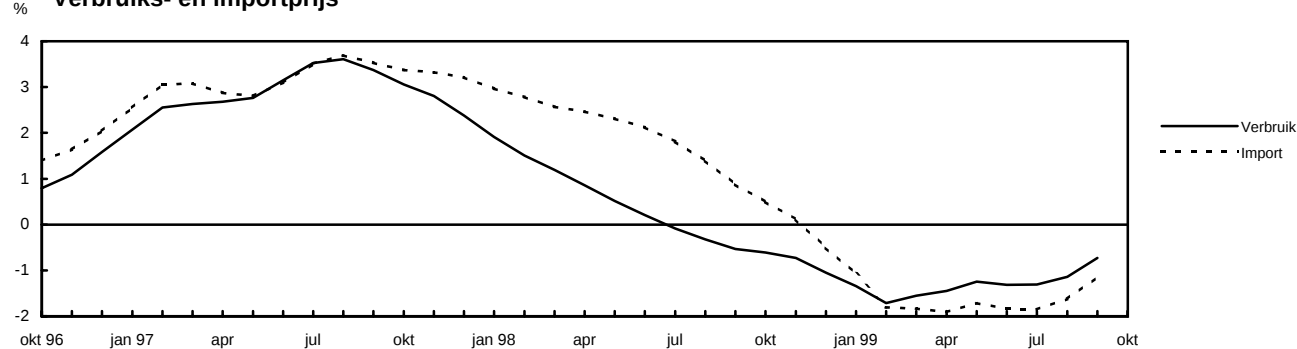
Bedrijvigheid neemt toe

In de gehele branche neemt de bedrijvigheid toe in november 1999, vergeleken met oktober. Opvallend is dat deze toename zich vooral in de kledingindustrie en de leer- en schoenindustrie manifesteert. Ook in de textielindustrie verbetert de bedrijvigheid, maar de stijging is daar toch minder sterk.

Verwachtingen

Bij de Conjunctuurtest van november geven de ondernemers aan dat zij verwachten dat de bedrijvigheid in de maanden december 1999 tot en met februari 2000 verder zal stijgen. De verwachtingen voor wat betreft de ontwikkeling van de bedrijvigheid zijn overigens minder hoog gespannen dan in de maand oktober.

Ten aanzien van de verkoopprijzen verwachten de ondernemers een verdere stijging. Dit geldt vooral voor de textielindustrie en voor de leer- en schoenindustrie.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 3.1

Kerngegevens: Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

General figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear

General figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear	Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾
		1997	1998	1998		1999		1998		1999			
				3e kw.	4e kw.	2e kw.	3e kw.	sep.	okt.	aug.	sep.	okt.	
1995=100													
Omzet (waarde)		106,3	108,3	104,5	107,2	103,9	101,1	119,3	118,4	85,5	116,4	112,1	-5,3
binnenland		106,6	107,6	102,3	106,8	104,0	98,4	116,8	118,4	81,9	113,2	107,8	-8,9
buitenland		106,0	108,9	106,4	107,5	103,7	103,3	121,3	118,4	88,4	118,9	115,6	-2,4
Ontvangen orders (waarde)		110,9	111,7	105,1	109,8	109,1	101,0	120,9	124,0	83,7	121,5	123,3	-0,5
binnenland		109,6	109,7	98,8	114,4	105,2	95,0	118,3	128,8	78,6	114,3	121,8	-5,5
buitenland		111,9	113,1	109,6	106,4	111,9	105,4	122,9	120,5	87,5	126,8	124,5	3,3
Afzetprijs		99,5	100,7	100,8	100,6	100,9	101,2	100,7	100,6	101,1	101,2	101,3	0,7
binnenland		99,1	98,8	98,9	98,8	99,1	99,1	98,9	98,8	99,2	99,1	99,4	0,6
buitenland		99,8	102,0	102,2	101,8	102,2	102,7	102,0	101,8	102,5	102,7	102,6	0,8
Verbruiksprijs		102,5	102,8	102,7	102,1	101,6	101,5	102,5	102,1	101,5	101,6	101,9	-0,2
import		104,2	105,9	106,0	105,1	104,3	104,3	105,7	105,1	104,2	104,5	104,5	-0,6
Productie (volume gemiddelde dag)		104,6	109,5	100,5	110,0	114,2	98,8	116,9	121,4	79,8	115,8	119,7	-1,4
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		104,5	109,4	103,3	124,0	114,2	.						-2,1
Aantal bedrijven ²⁾	1000	3,9	3,9										
Uitgesproken faillissementen	1	48	47										
Aantal werkdagen	1	254	255	66	65	61	66	22	22	22	22	21	
Energieverbruik	PJ	10	10										

²⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar

¹⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 3.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

Business survey figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear

	Eenheid 4)	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998		1999			1998		1999		laatste 12 mnd.
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	okt.	nov.	okt.	nov.	
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		7	6	1	2	0	-3	3	5	4	6	9	1
binnenlandse markt		6	5	1	6	3	-6	2	8	10	12	13	2
buitenlandse markt		6	3	0	-7	-5	0	0	1	-9	-7	2	-3
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		10	9	6	6	3	-3	7	13	8	7	11	3
Bezettingsgraad ²⁾	%	85,1	84,7	84,7	83,9	84,2	83,2	84,1					83,9
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	84	86	85	86	87	82	81					84
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	7	8	9	9	9	6					8
tekort aan arbeid	%	3	2	3	2	2	5	7					4
te geringe productiecapaciteit	%	4	3	2	1	1	2	2					2
overige belemmeringen	%	3	2	2	2	1	2	4					2
Orderpositie	²⁾	113,9	116,5	117,3	114,8	111,8	110,6	110,0	113,1	116,0	110,0	112,0	111,2
Beoordelingen:													
orderontvangst		3	-1	-3	-5	-12	-10	-5	-2	-8	-5	-1	-8
orderpositie totaal		4	-3	-4	-9	-11	-14	-3	-5	-12	-4	-4	-8
orderpositie buitenland		4	-3	-5	-9	-14	-16	-3	-6	-9	-11	-10	-11
productiecapaciteit		0	1	5	6	6	4	1					4
voorraden gereed product		4	10	12	14	12	14	12	13	14	17	19	14
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	11	7	14	3	6	7					8
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	6	-1	18	-2	-1	-4					3
buiten Europese Unie		1	5	12	10	2	2	0					4
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		17	15	7	18	-5	10	4					7
bedrijvigheid komende 3 mnd		10	9	12	6	-1	4	12	-3	8	23	11	8
verkoopprijs komende 3 mnd		8	5	3	8	2	2	2	5	8	12	16	5
personeelssterkte komende 6 mnd		-1	4	5	9	4	-2	3					4
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,3	0,1	0,2	0,1	-0,1	-0,2	0,2					0,0

²⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

³⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

¹⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Papier- en grafische industrie

Het omzetvolume en de waarde van de ontvangen orders zijn in oktober 1999 vergeleken met oktober 1998 nauwelijks gewijzigd. Wel stijgen de afzetprijzen bij een sterkere toename van de verbruiksprijzen. Voor de periode tot en met februari 2000 verwacht men een stijging van de verkoopprijzen. Alleen in de papierindustrie verwacht men daarnaast ook een toename van bedrijvigheid.

Prijzen stijgen bij stabiele omzet

De omzet in de papier- en grafische industrie is in oktober 1999 vergeleken met de zelfde maand in 1998 ongeveer gelijk gebleven. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat oktober 1999 een werkdag minder heeft. Het CBS raamt dat op maandbasis een werkdag minder, een 4 à 5% lagere omzet ten gevolge heeft. Op de binnenlandse markt is de ontwikkeling iets gunstiger dan de buitenlandse markt. In dezelfde maand stijgen de afzetprijzen met ruim anderhalf procent, zowel op de binnen- als buitenlandse markt. De verbruiksprijzen stijgen in deze periode met ruim 3%.

De waarde van de ontvangen orders is in oktober vergeleken met een jaar eerder nauwelijks veranderd. Ook hier speelt echter het verschil in werkdagen wel een rol. De ontvangen orders uit het buitenland laten een iets gunstiger verloop zien dan de binnenlandse markt.

Bedrijvigheid stijgt flink in november

Volgens de ondernemers in de Conjunctuurtest is in november het niveau van de productie in vergelijking met de maand oktober weer flink gestegen. Ook melden zij dat de orderontvangsten in november flink toenemen ten opzichte van oktober. Deze toename doet zich geheel voor op de binnenlandse markt, de buitenlandse markt blijft stabiel. De index van de orderpositie is opgelopen naar bijna 130. Toch oordelen de ondernemers gezien de tijd van het jaar negatief over hun orderpositie wat betreft de binnenlandse markt.

Papierindustrie

In de papierindustrie is de omzet in oktober 1999 vergeleken met oktober 1998 met ongeveer een half procent afgenomen; dit is inclusief correctie voor het verschil in aantal werkdagen. De afname

van de omzet doet zich voor op de binnenlandse markt en bedraagt bijna anderhalf procent. Tegelijkertijd stijgen de afzetprijzen op de binnenlandse markt met 3% en op de buitenlandse markt met ruim 2,5%. De verbruiksprijzen stijgen met bijna 8%.

Binnen de papierindustrie oordelen de ondernemers in de papier- en kartonwarenindustrie in deze periode minder gunstig over de ontwikkeling in hun branche dan de producenten van pulp, papier en karton. Wel verwachten de ondernemers uit beide bedrijfstakken een toename in bedrijvigheid.

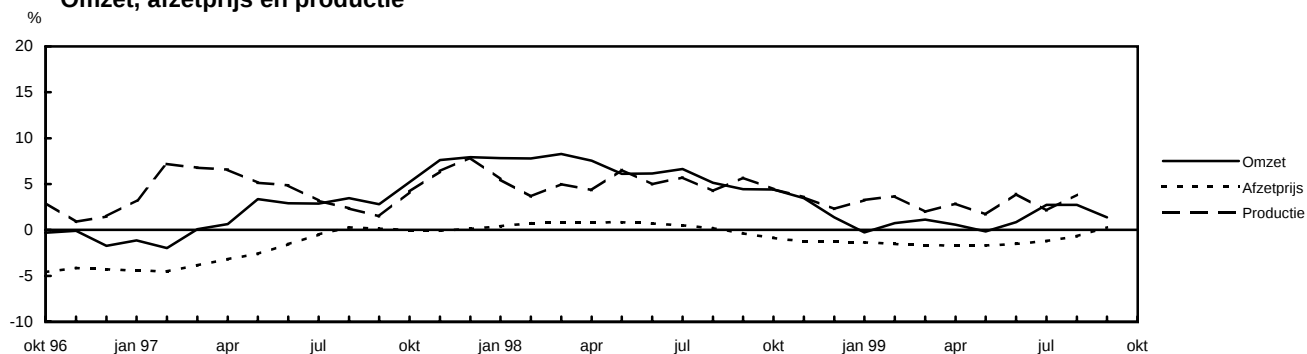
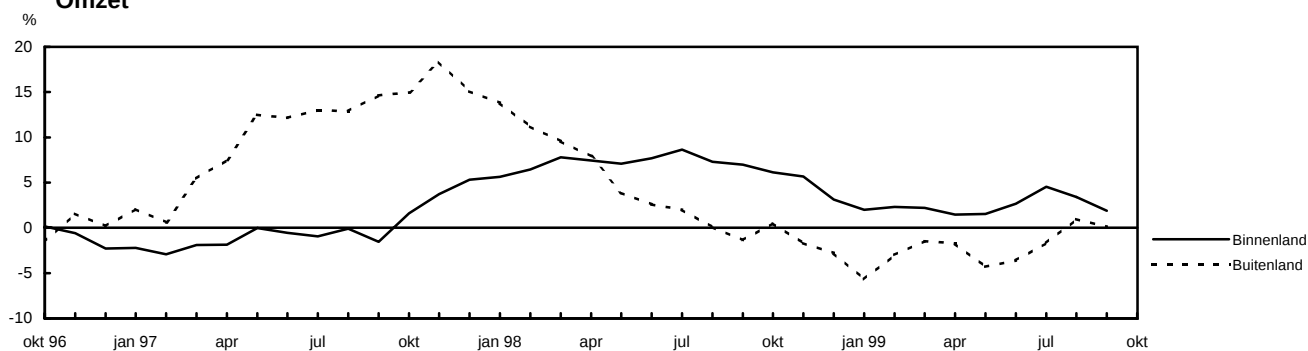
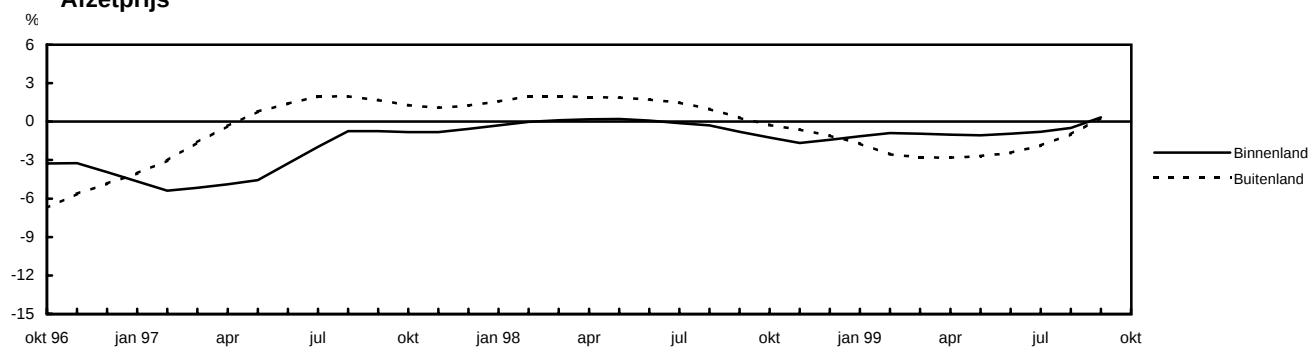
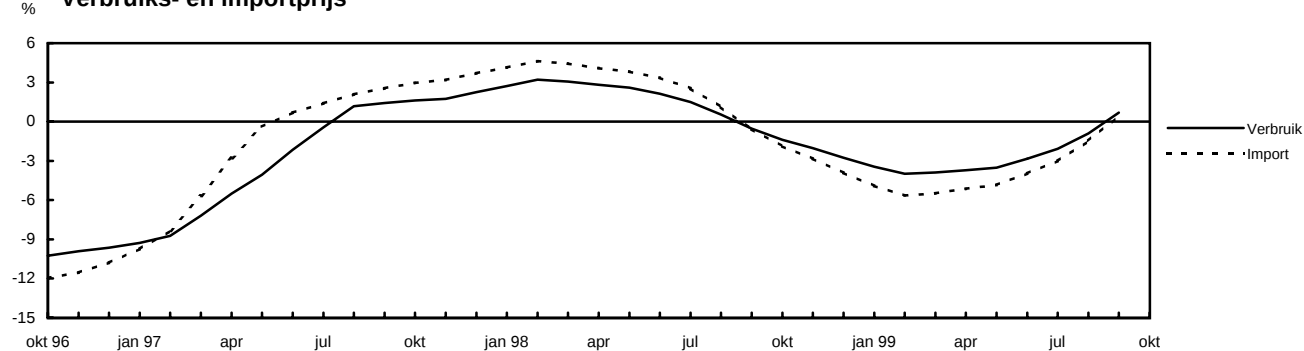
Grafische industrie

In de grafische industrie is in oktober 1999, vergeleken met oktober 1998, de omzet gecorrigeerd voor het verschil in aantal werkdagen met ruim 2% gestegen. Aan de voortdurende afname van de afzet- en verbruiksprijzen lijkt een einde te zijn gekomen. De toename is echter van geringe omvang en bedraagt minder dan 1%.

Uit de Conjunctuurtest blijkt dat de bedrijvigheid in november vergeleken met oktober zeer flink is toegenomen. Over de orderontvangsten oordelen de ondernemers echter negatief en zij tonen zich niet tevreden over hun orderpositie.

Verwachtingen

Voor de periode december 1999 tot en met februari 2000 verwachten de ondernemers in de grafische industrie een lichte afname van de bedrijvigheid. In de papierindustrie wordt een toename van de bedrijvigheid verwacht. Veel ondernemers zowel in de papier- als grafische industrie verwachten voor de genoemde periode een stijging van de verkoopprijzen.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 4.1

Kerngegevens: Papier- en grafische industrie

General figures: Manufacture of paper and paperproducts, publishing and printing

General figures: Manufacture of paper and paper products, publishing and printing												
Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik-
	1997	1998	1998		1999		1998		1999			keling
			3e kw.	4e kw.	2e kw.	3e kw.	sep.	okt.	aug.	sep.	okt.	in % ¹⁾
1995=100												
Omzet (waarde)	104,9	110,7	107,6	117,5	111,6	110,5	118,1	121,3	102,9	121,7	117,5	-3,1
binnenland	102,4	109,1	106,1	117,1	111,6	109,7	116,4	119,7	102,7	120,1	116,5	-2,7
buitenland	111,6	115,0	111,3	118,8	111,5	112,4	122,4	125,3	103,5	125,7	120,2	-4,1
Ontvangen orders (waarde)	103,8	113,3	109,7	107,5	110,3	107,4	113,7	111,5	99,6	116,1	111,9	0,4
binnenland	92,1	104,6	102,6	100,8	100,6	94,1	107,6	105,2	85,1	105,5	105,1	-0,1
buitenland	115,4	121,8	116,8	114,0	119,9	120,4	119,7	117,6	113,8	126,5	118,5	0,8
Afzetprijs	96,2	96,3	96,4	95,2	95,2	95,7	96,2	95,2	95,7	96,1	96,8	1,7
binnenland	96,8	96,4	96,7	95,2	95,8	96,2	96,6	95,2	96,1	96,5	96,9	1,7
buitenland	95,1	96,1	95,9	95,0	94,1	94,9	95,5	95,0	95,0	95,6	96,6	1,7
Verbruiksprijs	91,5	92,5	92,5	90,7	90,1	91,7	92,1	90,8	91,5	92,2	93,6	3,1
import	91,3	92,8	92,9	90,4	89,3	91,5	92,0	90,5	91,3	92,0	93,5	3,3
Productie (volume gemiddelde dag)	107,2	112,0	104,2	119,8	119,4	108,2	115,4	119,3	100,8	120,1	.	4,1
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)	107,2	112,0	109,4	116,1	115,7	.						0,6
Aantal bedrijven ²⁾	1000	7,2	7,5									
Uitgesproken faillissementen	1	58	81									
Aantal werkdagen	1	254	255	66	65	61	66	22	22	22	21	
Energieverbruik	PJ	43	43									

¹⁾ Laatst gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatst gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 4.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Papier- en grafische industrie

Business survey figures: Manufacture of paper and paperproducts, publishing and printing

	Eenheid “)	jaar		kwartaal					maand				Gemidd. laatste 12 mnd.
		1997	1998	1998		1999			1998		1999		
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	okt.	nov.	okt.	nov.	
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		7	5	6	2	7	4	17	-7	11	18	12	10
binnenlandse markt		6	6	10	6	6	3	22	-3	16	22	15	11
buitenlandse markt		3	-2	-13	-15	10	8	0	-20	-7	15	4	5
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		7	8	10	7	2	-4	11	4	8	18	19	6
Bezettingsgraad “)	%	87,3	86,9	86,5	86,3	84,9	84,7	85,0					85,2
Productiebelemmeringen “)													
geen	%	82	81	77	80	72	75	77					76
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	12	8	8	8	14	14	9					11
tekort aan arbeid	%	1	3	5	4	5	7	10					7
te geringe productiecapaciteit	%	4	2	3	1	1	0	1					1
overige belemmeringen	%	3	6	7	7	8	4	3					6
Orderpositie	“)	102,3	110,6	112,1	112,0	112,0	111,8	122,6	110,1	111,7	126,8	129,8	117,5
Beoordelingen:													
orderontvangst		1	0	0	-6	-6	-17	-1	-13	-10	1	1	-5
orderpositie totaal		-2	0	2	-6	-9	-15	-1	-10	-5	4	-7	-7
orderpositie buitenland		4	-1	-2	-9	-13	-12	-6	-5	-15	-4	13	-8
productiecapaciteit		1	-3	-3	0	5	8	-3					3
voorraden gereed product		7	5	6	6	7	4	4	4	6	5	4	5
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	4	0	5	10	6	14					9
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		2	0	-7	-8	-7	-10	3					-6
buiten Europese Unie		3	-4	-5	-13	-5	-17	9					-7
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		12	7	3	9	12	-12	7					4
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	10	27	2	17	-1	29	3	5	18	-4	12
verkoopprijs komende 3 mnd		6	2	1	2	-1	2	24	-2	-1	23	19	11
personeelssterkte komende 6 mnd		-8	-6	-8	-7	-6	3	-7					-4
toe- of afname personeelssterkte	%	-1,0	-0,5	-0,8	-0,6	-0,3	0,1	-1,1					-0,5

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

De tegenvallende orderontvangst in oktober blijkt achteraf slechts een incident te zijn geweest. Van een stagnatie in de productie of van tegenvallende orderontvangsten wordt in november niet meer gesproken. Wel is het zo dat de orderpositie in niveau iets moet prijsgeven. De ondernemers zijn echter zeer tevreden met de huidige gang van zaken.

Herstel productie zet door

Was in het eerste kwartaal van 1999 de productie-groei nog ruim 3% negatief en in het tweede kwartaal 0%, in het derde kwartaal van 1999 bereikt de branche een productiegroei van 3,6% ten opzichte van het derde van kwartaal 1998. September heeft hierin een belangrijke bijdrage met een groei van 5,6%.

De productie in oktober is qua niveau vergelijkbaar met die in september. Vergeleken met oktober 1998 is echter sprake van een groei met maar liefst 8%. Deze waarde komt ongeveer overeen met de toename van het volume van de gemiddelde dagomzet. Dit is de omzet na correctie voor de prijsontwikkeling de en voor het verschil in werkdagen. Oktober 1999 heeft één werkdag minder dan oktober 1998. Het CBS raamt de invloed van dit verschil in deze branche op 2 à 3 procent.

Binnenlandse omzet toont meeste groei

In deze branche vormt de export het zwaartepunt van de omzet: ongeveer tweederde deel van de verkopen wordt in het buitenland behaald. Opvallend is dat in 1998 de buitenlandse omzet zich beter ontwikkelde dan de binnenlandse. Gedurende 1999 is dit omgekeerd: sinds juni 1999 groeit de binnenlandse omzet harder dan de buitenlandse. Al eerder (eind 1998) begonnen de ontwikkelingen van de afzetprijzen uiteen te lopen, waarbij de binnenlandse prijzen een gunstiger verloop laten zien dan de buitenlandse.

Uit de voorlopige uitkomsten van de maandenquête verkopen en orderontvangst over november 1999 blijkt opnieuw dat de ontwikkeling van de binnenlandse omzet (+46%) die van de buitenlandse overtreft (+33%).

Prijsstijgingen minder heftig?

Het afzetprijsniveau in het derde kwartaal van 1999 is vergeleken met hetzelfde kwartaal van 1998 bijna 11% hoger. Oktober laat ten opzichte van september 1999 een relatief geringe stijging zien van de afzetprijzen. De oorzaak hiervan is te vinden in de prijs van de geïmporteerde grondstoffen die in oktober een, weliswaar, minimale daling liet zien. Dit zou kunnen betekenen dat er een einde is gekomen aan de forse stijgingen van de afzetprijzen.

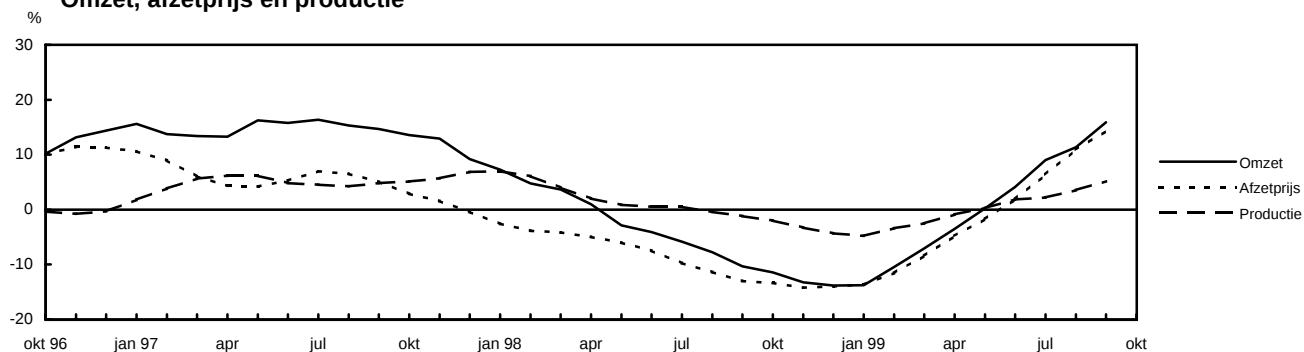
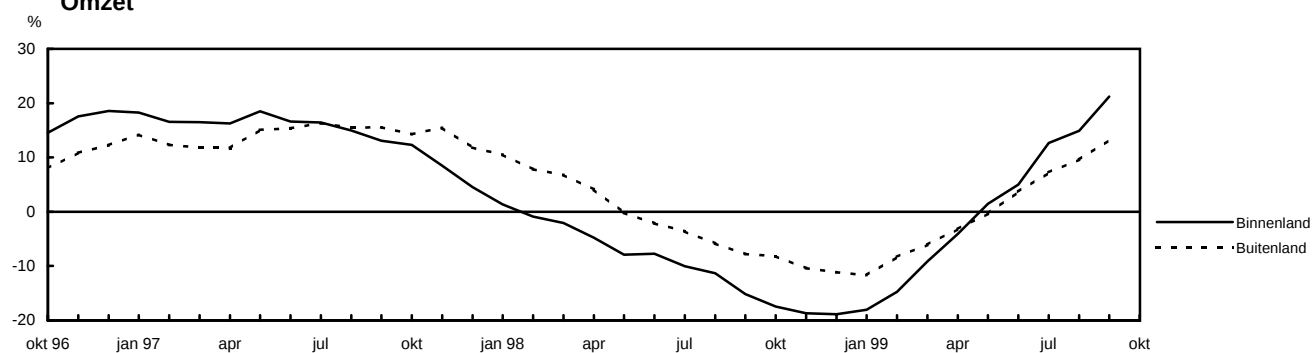
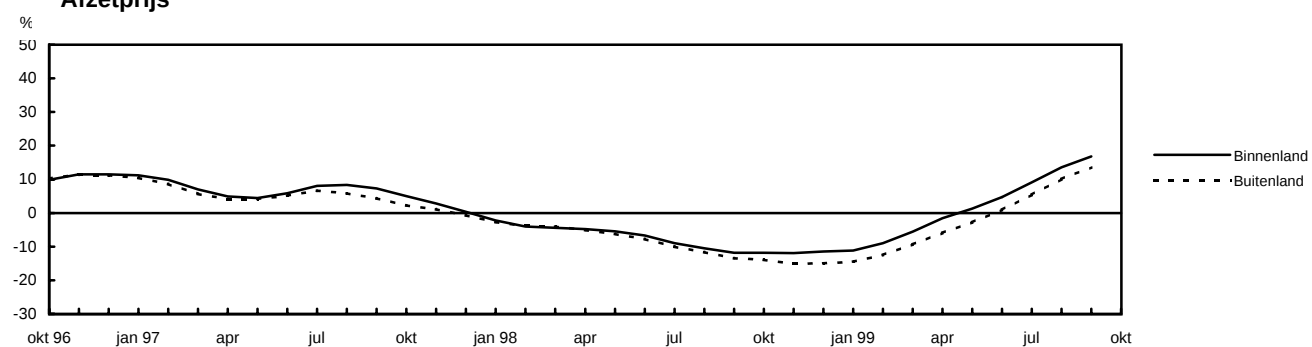
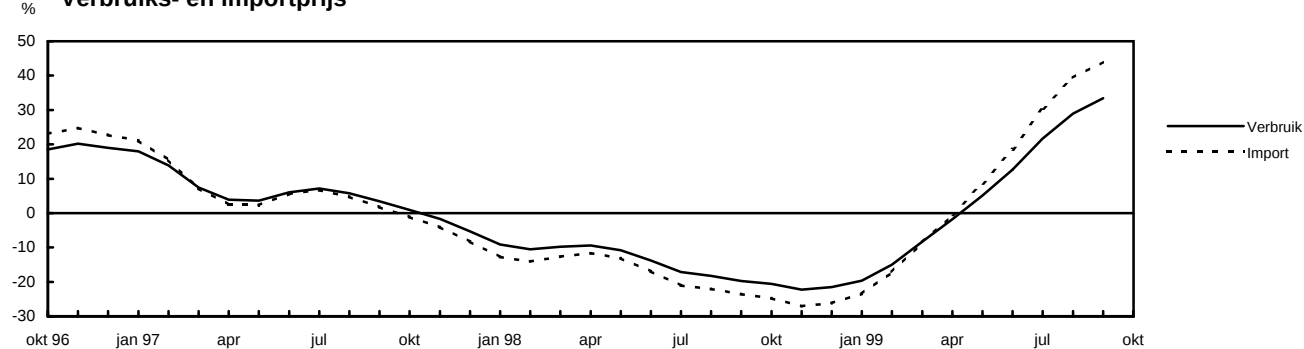
Stemming verbetert in november

Volgens de ondernemers in het panel van de Conjunctuurtest beweegt de orderontvangst in november evenals in oktober rond het niveau van die in september. Het is in november gebruikelijk dat de orderontvangst daalt. Wellicht is het uitblijven van de daling de oorzaak van de verbeterde stemming: zowel de orderpositie als de orderontvangst wordt gunstiger beoordeeld dan in oktober.

Opmerkelijk is het gunstige oordeel over de orderpositie, want de index van de orderpositie laat opnieuw een lichte daling zien door de toename van de bedrijvigheid.

Verwachtingen

Voor de maanden december 1999, januari en februari 2000 verwachten de ondernemers een toename van de productie. Het relatief hoge percentage producenten dat hogere afzetprijzen verwacht in deze maanden is in november ten opzichte van oktober niet veranderd. Wel heeft binnen de branche zich een verschuiving voorgedaan. Bij de chemie is het percentage ondernemers dat een prijsstijging verwacht afgenomen, terwijl dit percentage in de kunststofverwerkende industrie sterk is toegenomen.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 5.1

Kerngegevens: Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

General figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products

General figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products													
	Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾
		1997	1998	1998		1999		1998		1999			
				3e kw.	4e kw.	2e kw.	3e kw.	sep.	okt.	aug.	sep.	okt.	
1995=100													
Omzet (waarde)		119,2	113,3	111,0	105,9	117,1	123,5	114,3	113,8	114,9	129,6	137,8	21,0
binnenland		122,7	110,6	109,0	101,5	116,8	125,1	113,8	107,6	120,8	131,7	138,0	28,3
buitenland		117,4	114,7	112,0	108,1	117,2	122,7	114,5	117,0	111,8	128,5	137,7	17,7
Afzetprijs		109,2	99,5	97,8	94,3	99,3	108,5	97,1	95,5	108,4	111,2	112,1	17,3
binnenland		109,7	101,0	99,3	97,6	102,9	112,7	98,6	98,4	113,1	115,3	117,2	19,2
buitenland		109,0	98,9	97,3	93,1	98,0	107,0	96,6	94,5	106,7	109,8	110,2	16,6
Verbruiksprijs		114,4	96,7	93,9	89,5	103,8	121,1	94,0	92,8	120,6	125,8	127,0	37,0
import		116,8	94,4	91,4	85,4	105,7	127,3	91,7	90,2	126,5	133,1	132,4	46,7
Productie (volume gemiddelde dag)		102,5	103,3	100,0	98,3	108,3	103,6	104,6	103,6	97,8	110,5	111,9	8,0
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		102,5	103,3	102,6	100,2	108,9	.						1,9
Aantal bedrijven ²⁾	1000	1,8	1,9										
Uitgesproken faillissementen	1	20	22										
Aantal werkdagen	1	254	255	66	65	61	66	22	22	22	22	21	
Energieverbruik	PJ	796	813										

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar

²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 5.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

Business survey figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products

	Eenheid ⁴⁾	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998		1999			1998		1999		laatste 12 mnd.
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	okt.	nov.	okt.	nov.	
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		5	-4	-10	-12	6	12	8	-7	-21	3	-3	6
binnenlandse markt		4	-5	-7	-15	7	9	12	-6	-28	-4	6	6
buitenlandse markt		5	-5	-13	-10	5	13	5	-6	-16	7	-2	6
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		3	1	-4	-3	6	4	7	3	-13	-5	12	5
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,8	86,3	85,4	84,5	83,6	85,4	85,2					84,7
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	89	86	81	88	83	82	83					84
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	4	6	6	8	12	9	6					9
tekort aan arbeid	%	1	3	4	1	1	3	5					3
te geringe productiecapaciteit	%	3	2	1	1	1	2	2					2
overige belemmeringen	%	4	4	8	2	3	4	4					3
Orderpositie ³⁾		99,9	102,8	102,8	100,5	100,1	101,5	103,0	101,5	100,2	102,5	101,8	101,5
Beoordelingen:													
orderontvangst		0	-5	-8	-12	-9	-4	2	-10	-18	-3	5	-3
orderpositie totaal		-1	-5	-6	-9	-10	-5	-1	-7	-14	0	2	-4
orderpositie buitenland		-1	-6	-10	-10	-12	-1	-1	-10	-14	5	5	-3
productiecapaciteit		1	1	5	4	4	3	3					4
voorraden gereed product		2	8	11	9	12	3	1	8	11	3	0	5
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		1	2	2	3	-6	-1	-2					-2
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		0	-2	1	-1	-4	-3	-2					-3
buiten Europese Unie		5	-7	-7	-10	-7	-5	2					-5
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		8	-1	-2	0	2	2	9					3
bedrijvigheid komende 3 mnd		7	4	-2	4	9	11	-1	2	2	7	7	7
verkoopprijs komende 3 mnd		3	-12	-16	-17	-8	4	14	-16	-17	20	20	4
personeelssterkte komende 6 mnd		-8	-6	-6	-4	-14	-15	-11					-11
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,3	-0,5	-0,3	-0,4	-1,0	-1,1	-1,6					-1,0

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie

Ondanks de groei in oktober blijft de productie in de eerste tien maanden van 1999 achter bij die van 1998. Het volume van de gemiddelde dagomzet en ook de orderontvangsten stijgen in oktober. In november nemen de bedrijvigheid en de orderontvangsten licht toe. In het algemeen zijn de ondernemers redelijk tevreden met de gang van zaken en verwachten ze een stabiele bedrijvigheid.

Productie stijgt in oktober

In oktober 1999 stijgt het volume van de gemiddelde dagproductie met bijna 3,5% ten opzichte van oktober 1998. Een zo hoog groeicijfer is al geruime tijd niet meer gerealiseerd. Sinds de zomer van 1998 zijn vooral productiedalingen gemeten. Als er al eens sprake was van een toename, dan lag die op 1%, hooguit 2%. Gezien de eerder vermelde productiedalingen is het niet verwonderlijk dat de productie in de eerste tien maanden van 1999 achterblijft bij die in de eerste tien maanden van 1998. De productiedaling bedraagt bijna 1%.

Omzet blijft in oktober stabiel

De totale omzet van de metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie is in oktober 1999 bijna gelijk aan die van oktober 1998. Wel telt oktober in 1999 een werkdag minder dan in 1998. De negatieve invloed van een werkdag minder raamt het CBS op 4 à 5%. De afzetprijs ligt echter een half procent hoger. Gecorrigeerd voor deze invloeden stijgt het volume van de gemiddelde dagomzet met bijna 4%.

Net als in september is het ook in oktober de binnenlandse markt waarop de groei wordt gerealiseerd. De omzet in Nederland neemt met bijna 5% toe bij een prijsstijging van 0,3%. Voor het volume van de gemiddelde dagomzet betekent dit een groei van bijna 10%.

Op de buitenlandse markt is de omzet met ruim 4% gedaald, terwijl de afzetprijs met 0,6% is gestegen. Het hieruit te berekenen volume van de gemiddelde dagomzet in het buitenland blijkt nagenoeg stabiel te zijn ten opzichte van een jaar eerder.

Binnenlandse orderontvangst stijgt fors

De waarde van de orderontvangst uit Nederland neemt in oktober 1999 flink toe. In vergelijking met oktober 1998 bedraagt de stijging 13%. Daarentegen dalen de buitenlandse orders met bijna 3%. Per saldo is de waarde van de totale orderontvangst nog met 4% toegenomen.

Bedrijvigheid en orders in november hoger

Volgens de Conjunctuurtest neemt in november de bedrijvigheid binnen de branche, ten opzichte van oktober, nog enigszins verder toe. Daarnaast neemt de waarde van de totale orderontvangst alweer licht toe, zelfs iets meer dan volgens het seizoen verwacht mocht worden. Het zijn met name de buitenlandse orders die hieraan ten grondslag liggen, want die uit Nederland zijn vrijwel onveranderd gebleven.

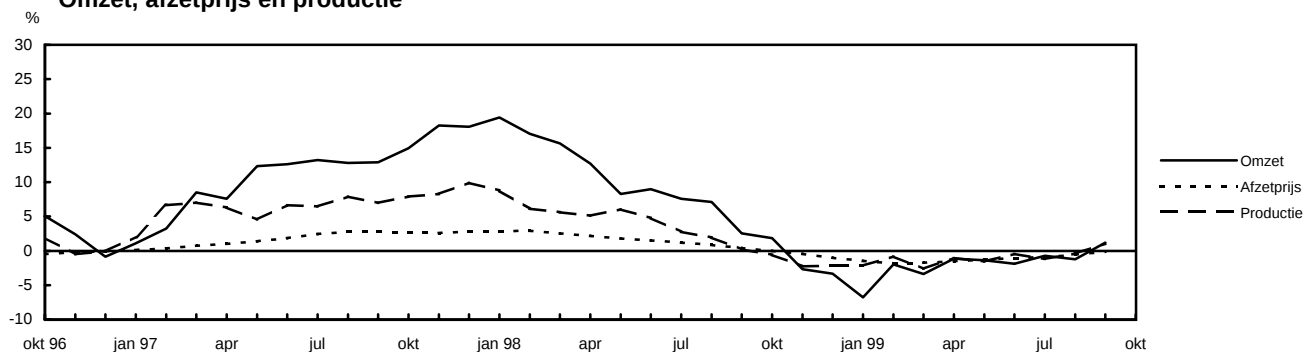
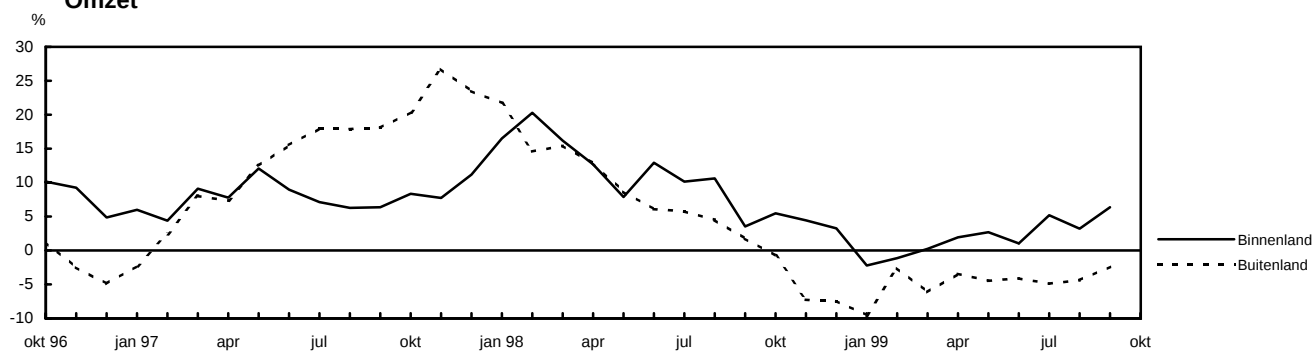
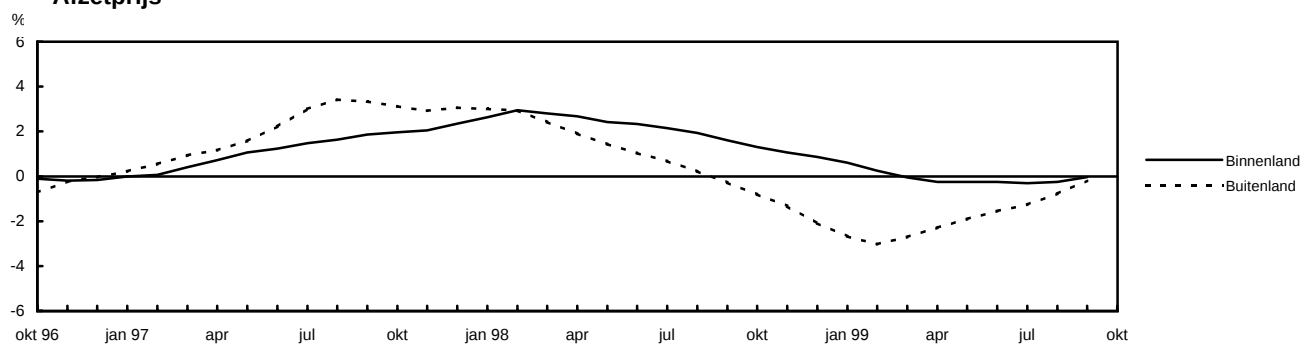
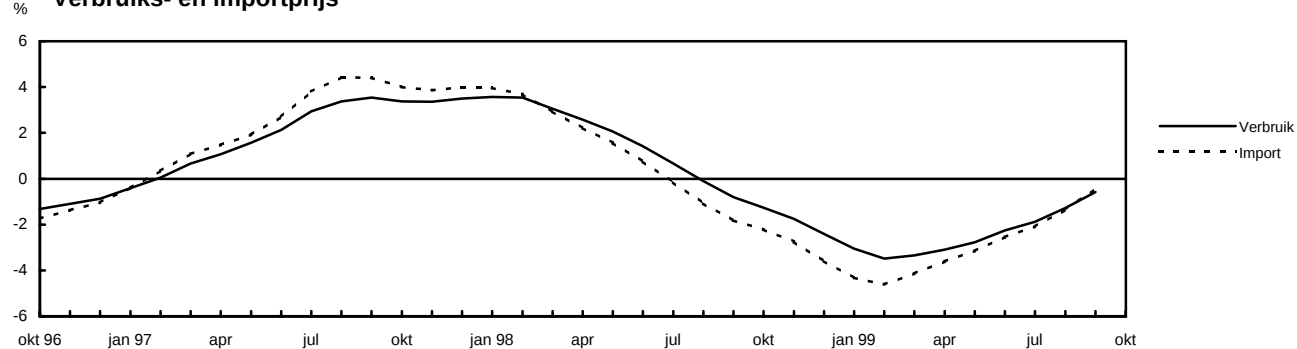
Ondanks de lichte groei van de totale orderontvangst zijn de ondernemers er niet beter over te spreken dan in oktober.

Anders is het met hun oordeel over de orderpositie. Zowel over de totale orderpositie als over de buitenlandse orderpositie zijn ze in het algemeen tevreden.

Ook over de voorraden gereed product wordt niet geklaagd. Gelet op de te verwachten afzetontwikkeling wordt de voorraad gereed product beoordeeld als voldoende.

Verwachtingen

Voor de periode december 1999 tot en met februari 2000 verwachten de ondernemers dat de bedrijvigheid nauwelijks zal afnemen. Gezien de tijd van het jaar is dit positief te noemen. Verder zijn de ondernemers van mening dat in de genoemde periode de afzetprijs zal stijgen.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 6.1

Kerngegevens: Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie

General figures: Manufacture of metal and electrical products, transport equipment

General figures: Manufacture of metal and electrical products; transport equipment	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1998		1999		1998		1999			
				3e kw.	4e kw.	2e kw.	3e kw.	sep.	okt.	aug.	sep.		okt.
1995=100													
Omzet (waarde)		116,1	123,8	118,8	130,8	124,9	117,2	134,5	135,9	97,8	138,2	135,5	-0,3
binnenland		115,5	127,5	120,2	135,2	133,9	123,4	140,4	137,2	96,9	147,9	144,0	4,9
buitenland		116,5	121,2	117,8	127,5	118,2	112,7	130,2	134,9	98,4	131,0	129,3	-4,2
Ontvangen orders (waarde)		117,9	117,4	109,0	120,1	119,0	114,4	118,4	122,0	102,0	132,9	126,9	4,0
binnenland		113,9	123,7	111,6	130,1	127,6	117,1	126,4	123,6	110,1	131,9	140,0	13,2
buitenland		120,9	112,8	107,1	112,6	112,6	112,4	112,4	120,7	95,9	133,7	117,2	-2,9
Afzetprijs		101,7	103,0	103,2	102,0	101,9	102,6	102,8	102,2	102,5	102,7	102,8	0,5
binnenland		101,4	103,6	104,0	103,3	103,4	103,7	103,7	103,5	103,6	103,7	103,8	0,3
buitenland		101,8	102,6	102,7	101,2	101,0	101,9	102,3	101,5	101,9	102,1	102,2	0,6
Verbruiksprijs		101,1	102,0	101,9	100,2	100,0	100,6	101,3	100,4	100,4	100,6	100,9	0,5
import		101,2	101,5	101,3	99,2	99,3	99,9	100,6	99,5	99,8	100,0	100,3	0,9
Productie (volume gemiddelde dag)		108,7	111,9	103,3	111,9	116,7	102,9	115,5	115,2	90,8	116,0	119,2	3,4
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		108,7	111,9	105,8	114,5	114,5	.						-0,4
Aantal bedrijven ²⁾	1000	16,1	16,6										
Uitgesproken faillissementen	1	195	191										
Aantal werkdagen	1	254	255	66	65	61	66	22	22	22	22	21	
Energieverbruik	PJ	195	193										

¹⁾ Laatst gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatst gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar

²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 6.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Metaal-, elektrotechnische- en transportmiddelenindustrie

Business survey figures: Manufacture of metal and electrical products, transport equipment

	Eenheid ⁴⁾	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998		1999			1998		1999		laatste 12 mnd.
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	okt.	nov.	okt.	nov.	
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		8	0	-2	-4	2	3	5	-8	-5	0	6	3
binnenlandse markt		6	1	0	-6	1	6	1	-7	-6	-2	3	2
buitenlandse markt		7	-1	-5	-4	-1	-1	7	-6	-6	-1	6	2
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		8	2	1	-5	2	0	2	-1	-7	8	6	1
Bezettingsgraad ⁵⁾	%	82,9	83,2	83,4	81,5	83,0	82,1	82,3					82,2
Productiebelemmeringen ⁶⁾													
geen	%	83	83	81	85	85	82	79					83
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	6	6	7	7	8	8					8
tekort aan arbeid	%	5	6	8	4	4	5	8					5
te geringe productiecapaciteit	%	3	3	3	2	2	2	2					2
overige belemmeringen	%	4	3	2	2	2	3	3					3
Orderpositie ⁷⁾		93,5	96,6	97,7	94,8	96,1	95,8	95,4	95,2	93,8	95,6	95,3	95,7
Beoordelingen:													
orderontvangst		-1	-1	-1	-8	-6	-10	-8	-9	-10	-8	-8	-8
orderpositie totaal		3	4	5	-2	-1	-1	-1	-2	-3	-1	-1	-1
orderpositie buitenland		5	5	6	-3	0	-2	0	-2	-4	-1	0	-1
productiecapaciteit		1	-1	-1	1	1	1	0					1
voorraden gereed product		2	2	2	4	4	4	3	3	4	3	3	4
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		4	2	0	3	0	0	0					1
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	5	2	4	1	-1	-4					0
buiten Europese Unie		5	0	-3	-2	-2	-1	0					-1
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		16	6	2	3	6	8	13					8
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	8	11	-3	8	2	10	-4	-6	6	-2	5
verkoopprijs komende 3 mnd		8	-2	-7	-3	-1	1	3	-6	-4	6	10	2
personeelssterkte komende 6 mnd		0	4	2	1	2	0	4					2
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,7	-0,1	-0,2	-0,3	0,0	-0,2	0,0					-0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie

1999 is voor de hout- en bouwmaterialenindustrie net als voor de bouwnijverheid een goed jaar. De omzet blijft zich gunstig ontwikkelen in deze industriebranche. De ondernemers verwachten de voor de wintermaanden gebruikelijke lage bedrijvigheid. Wel verwacht een zeer groot percentage bedrijven een stijging van de verkoopprijzen.

1999 uitstekend jaar voor bouwnijverheid

De omzet in de bouwsector stijgt in 1999 met 9%. In de afgelopen tien jaar is de bouwomzet nog nooit zo groot geweest. Door de economische verwevenheid met de bouwnijverheid is 1999 voor de hout- en bouwmaterialenindustrie ook een goed jaar. In de eerste elf maanden van vorig jaar neemt de omzet in de hout- en bouwmaterialenindustrie met 7% toe, berekend ten opzichte van de eerste elf maanden van 1998.

Omzetvolume flink hoger in oktober

Vergeleken met dezelfde maand een jaar eerder neemt de waarde van de omzet met bijna 7% toe in oktober 1999. Na correctie voor een werkdag minder en de verkoopprijsontwikkeling, bedraagt de volumegroei van de omzet zo'n 10 à 11%. In oktober 1999 groeit, op jaarbasis, het productievolume met bijna 6%. In de maanden voor oktober gingen hogere omzetten ook al gepaard met lagere productiegroei terwijl de verkoopprijs daarbij bescheiden groei (zie de grafiek van de omzet, afzetprijs en productie). In oktober 1999 waren de ondernemers voor het eerst na lange tijd zeer tevreden met hun voorraden gereed product.

Verbruiksprijs haalt afzetprijs in

In september en oktober 1999 komt de groei van de verbruiksprijzen hoger uit dan die van de verkoopprijzen (zie benedenstaande grafiek). Of de verbruiksprijzen in de maanden na oktober harder blijven groeien dan de afzetprijzen, zal echter nog moeten blijken. Een zeer fors percentage bedrijven voorziet namelijk een stijging van de verkoopprijzen (zie ook onder verwachtingen).

Weer lichte afname van orderontvangsten

Het ondernemerspanel uit de Conjunctuurtest meldt dat, vergeleken met oktober, in november de orderontvangsten licht zijn afgenomen. Na grote orderontvangsten in september namen de orderontvangsten in oktober ook al wat af.

De lichte afname van de totale orderontvangsten komt uitsluitend door een daling van de vraag op de binnenlandse markt. Vanuit het buitenland zijn in november meer orders geplaatst. Overigens, in oktober was dit ook al het geval. Terwijl de orderontvangsten dalen blijft de bedrijvigheid in november op het hoge peil van oktober. Desondanks verbetert de index van de orderpositie licht in november, wat eveneens het geval was in oktober.

Nu al twee maanden achter elkaar de orderontvangsten verminderen, zijn in november de ondernemers over deze ontwikkeling minder te spreken.

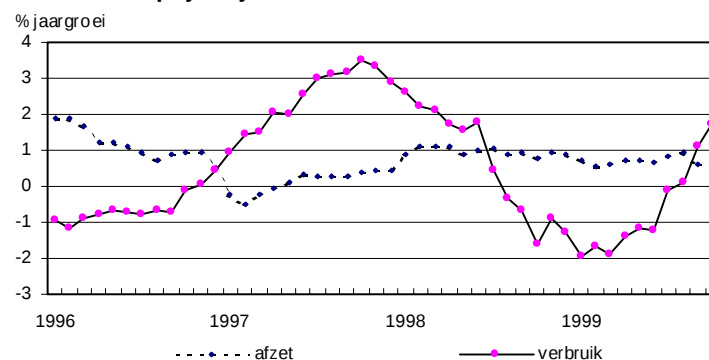
Ook ten aanzien van de voorraden gereed product zijn de ondernemers in november wat minder tevreden. Wellicht dat dit samen hangt met de kleinere orderontvangsten en de betrekkelijk hooggebleven bedrijvigheid, zoals hiervoor beschreven is.

Vergeleken met de orderontvangsten en de voorraden gereed product zijn de ondernemers nog het meest content met de orderpositie van november.

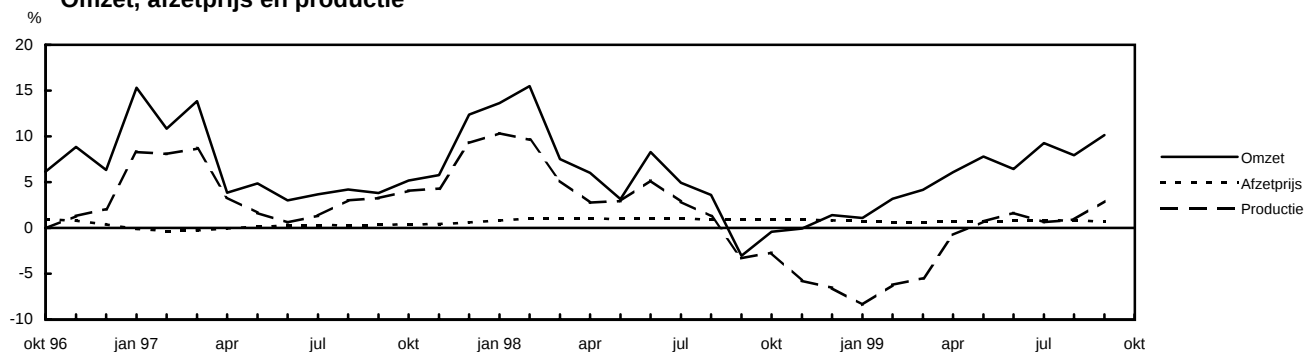
Verwachtingen

In de maanden december 1999 tot en met februari 2000 verwacht men in verband met het winterseizoen een lagere bedrijvigheid. Opvallend is dat een zeer groot percentage ondernemers (30%) van het Conjunctuurtestpanel een stijging van de verkoopprijzen in deze periode voorziet.

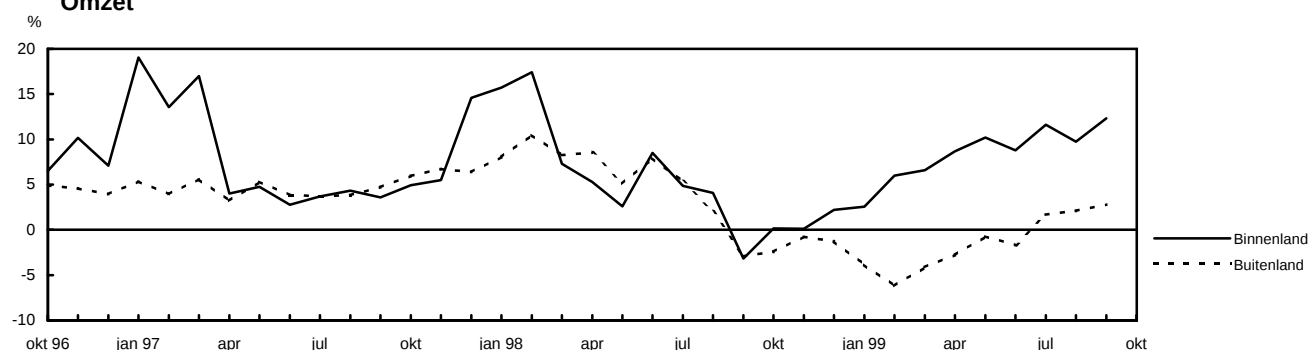
Producentenprijzen januari 1996 t/m oktober 1999

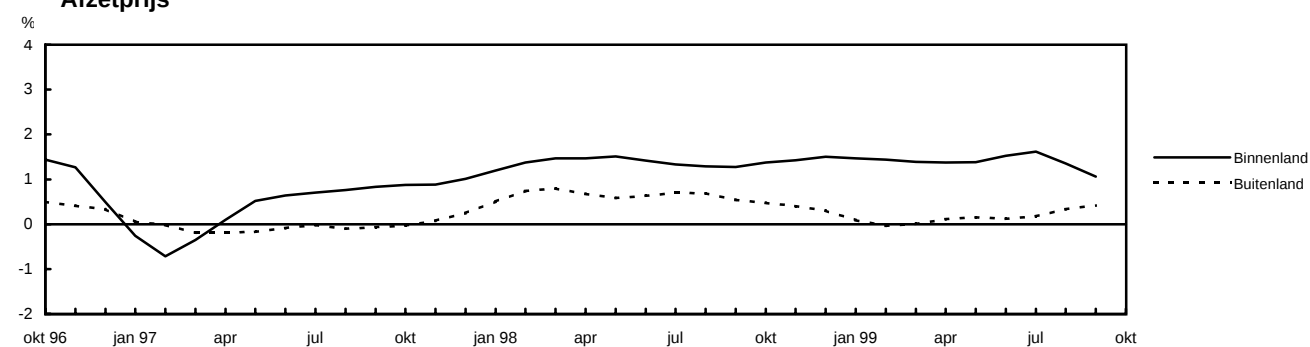
Omzet, afzetprijs en productie

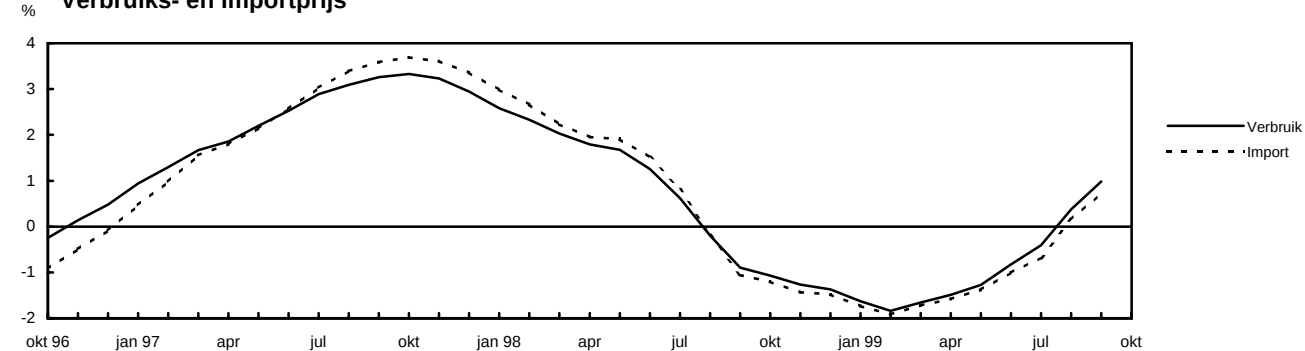
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 7.1

Kerngegevens: Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie

General figures: Manufacture of wood and other products

General figures: Manufacture of wood and other products	Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾
		1997	1998	1998		1999		1998		1999			
				3e kw.	4e kw.	2e kw.	3e kw.	sep.	okt.	aug.	sep.	okt.	
1995=100													
Omzet (waarde)		109,9	115,4	108,3	117,2	133,5	116,3	129,0	129,8	93,1	141,4	138,5	6,6
binnenland		111,3	117,2	108,9	120,0	139,7	118,8	132,5	133,5	92,4	147,9	145,3	8,8
buitenland		105,3	109,5	106,3	108,0	113,6	108,1	118,0	118,1	95,6	120,8	116,6	-1,3
Afzetprijs		101,3	102,3	102,2	102,3	103,0	103,0	102,1	102,2	103,1	102,7	102,8	0,6
binnenland		102,2	103,7	103,5	104,0	105,2	104,9	103,6	103,8	105,1	104,4	104,6	0,8
buitenland		100,5	101,1	101,1	101,0	101,3	101,4	100,9	101,0	101,4	101,4	101,4	0,4
Verbruiksprijs		101,9	102,5	102,0	101,5	102,0	102,4	101,6	101,1	102,0	102,7	102,9	1,7
import		101,3	102,1	101,6	100,9	101,6	101,7	101,1	100,5	101,2	102,1	101,8	1,4
Productie (volume gemiddelde dag)		104,6	106,4	99,1	107,5	115,6	100,0	119,6	115,5	80,9	121,0	121,9	5,6
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		104,6	106,4	100,6	108,9	119,4	.						3,3
Aantal bedrijven ²⁾	1000	10,1	10,6										
Uitgesproken faillissementen	1	131	86										
Aantal werkdagen	1	254	255	66	65	61	66	22	22	22	22	21	
Energieverbruik	PJ	43	41										

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar

²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 7.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Hout- en bouwmaterialen- en overige industrie

Business survey figures: Manufacture of wood and other products

	Eenheid	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998		1999			1998		1999		laatste 12 mnd.
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	okt.	nov.	okt.	nov.	
4)													
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		5	1	2	-13	13	6	5	-9	-16	0	-5	5
binnenlandse markt		6	1	1	-13	13	8	6	-8	-18	-1	-5	5
buitenlandse markt		-1	-4	0	-10	16	1	-2	-3	-5	19	11	4
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		9	3	5	-8	6	8	6	-3	-11	5	2	5
Bezettingsgraad ²⁾	%	86,9	86,8	87,1	84,7	86,1	86,7	86,5					86,0
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	80	79	78	79	79	73	74					76
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	9	7	6	9	6	7	4					7
tekort aan arbeid	%	5	8	10	6	7	8	15					9
te geringe productiecapaciteit	%	3	2	2	1	2	7	4					4
overige belemmeringen	%	4	4	4	5	6	5	3					5
Orderpositie ⁴⁾		106,2	104,3	104,3	100,3	103,0	104,9	104,8	101,3	99,9	105,9	106,1	104,1
Beoordelingen:													
orderontvangst		-2	-5	-2	-15	-3	-3	0	-16	-19	-2	-4	-3
orderpositie totaal		-1	-3	-2	-10	-2	-2	5	-10	-9	3	6	0
orderpositie buitenland		-11	-8	-10	-8	-4	-10	6	-8	-8	5	-1	-2
productiecapaciteit		2	1	-2	4	2	-3	-7					-1
voorraden gereed product		5	5	3	12	15	14	6	10	14	3	6	10
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		6	2	1	2	2	7	8					5
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		-7	-7	-3	-11	-10	1	-8					-7
buiten Europese Unie		-2	-7	-13	-9	-16	-4	-7					-9
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		12	8	8	9	20	-9	0					5
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	8	11	-7	19	11	14	-14	-14	3	-5	12
verkoopsprijs komende 3 mnd		6	5	-1	9	8	4	5	4	7	13	30	9
personeelssterkte komende 6 mnd		-2	0	0	-1	3	3	0					1
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,1	0,1	0,3	-0,1	0,3	-0,1	0,2					0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Gepubliceerde artikelen

In de Industriemonitor verschijnen maandelijks één of meer artikelen over de industrie. Onderstaande artikelen zijn reeds gepubliceerd.

Artikel	Auteur(s)	Maand
De auto-industrie	Willem Heijnen	januari 2000
Industrie: economie en arbeidsmarkt	Roberto Wekker	december 1999
Uitgaven voor riolering en afvalwaterzuivering, 1985-1999	Egon Dietz Cor van Bruggen	november 1999
Het belang van onderzoek en innovatie voor bedrijfsresultaten	Luuk Klomp George van Leeuwen	oktober 1999
De bouwmaterialenindustrie	Willem Heijnen	augustus 1999
Seizoencorrectie en 'nowcasting' van producentenprijzen 1990-1997	Narly Rambharos	juli 1999
Industriële bedrijfsafvalstoffen, 1984-1996	Paul Klein	juni 1999
Banencreatie bij het Klein-, Midden- en Grootbedrijf	Ron van Dijk Ben van der Eijken Henry Nieuwenhuijsen	juni 1999
Winstgroei bij kleine ondernemingen	Erik Smeets	mei 1999
Hoge investeringen ondanks tanend ondernemersvertrouwen	André Meurink	april 1999
De industrie in 1998: afvlakking na een forse groei in 1997	Willem Heijnen	maart 1999
Het producentenvertrouwen: conjunctuur aanwijzer van de CBS-koersindex?	Roberto Wekker	februari 1999
Meer onderzoek en innovatie in Nederland	Luuk Klomp	januari 1999
Internationalisering van de industrie	Robert Goedegebuure	januari 1999
Vijf jaar PRODCOM in Nederland	Jos Smeets	november 1998
Nederland en de industrie: werkloosheid, werkgelegenheid en arbeidstekort	Roberto Wekker	oktober 1998
De cacaoonverwerkende industrie: een dwerg of een reus?	Willem Heijnen	september 1998
Investeren in de toekomst	Gerhard Meinen	augustus 1998
Gevaarlijk afval 1993-1996	Harrie Meeuwissen	juli 1998
De statistiek van CV-ketels	Willem Heijnen Tjakko Tol	juni 1998
De top vijftig Nederlandse export in de jaren negentig	Vick Smeets	mei 1998
De economie en het weer, de kalender en incidenten	Roberto Wekker	april 1998
Nijverheid verwacht ook in 1998 fors te investeren	Gerhard Meinen	maart 1998
Industrie regionaal	Jeroen Reijnders	februari 1998
Forse conjunctuuropleving in de industrie in 1997	Roberto Wekker	februari 1998
De Nederlandse voedings- en genotmiddelenindustrie	Tjakko Tol	januari 1998

Gepubliceerde producttabellen

Hieronder staat een overzicht van in de Industriemonitor opgenomen producttabellen (tabellen x.3).

De producttabellen bevatten een systematische opsomming van de meest recente productgegevens per branche. Verkopen in waarden worden per kwartaal gepubliceerd. De verkopen in hoeveelheden worden jaarlijks opgenomen in de Industriemonitor. Omdat bij publicatie van het meest recente kwartaal de voorgaande kwartalen worden geactualiseerd, kunnen deze cijfers afwijken.

Het nummer van de "Industriemonitor" wat hieronder vermeld staat, betreft het meest recente exemplaar waarin de productgegevens over de betreffende verslagperiode zijn opgenomen.

Periode		Waarde / hoeveelheid	Industriemonitor
1999	2 ^e kw	waarde	november 1999
	1 ^e kw	waarde	november 1999
1998	jaar	hoeveelheid	juli 1999
	jaar	waarde	juli 1999
	4 ^e kw	waarde	november 1999
	3 ^e kw	waarde	november 1999
	2 ^e kw	waarde	november 1999
	1 ^e kw	waarde	september 1999
1997	jaar	hoeveelheid	juli 1999
	jaar	waarde	juli 1999
	4 ^e kw	waarde	juni 1999
	3 ^e kw	waarde	februari 1999
	2 ^e kw	waarde	november 1999
	1 ^e kw	waarde	september 1999
1996	jaar	hoeveelheid	september 1998
	jaar	waarde	september 1998
	4 ^e kw	waarde	april 1997
	3 ^e kw	waarde	februari 1999
	2 ^e kw	waarde	november 1996
	1 ^e kw	waarde	september 1999
1995	jaar	hoeveelheid	juli 1998
	jaar	waarde	juni 1997
	4 ^e kw	waarde	juni 1997
	3 ^e kw	waarde	februari 1999
	2 ^e kw	waarde	november 1997
	1 ^e kw	waarde	november 1998
1994	jaar	hoeveelheid	juli 1998
	jaar	waarde	juni 1997
	3 ^e kw	waarde	februari 1998
	2 ^e kw	waarde	november 1997
	1 ^e kw	waarde	september 1997
1993	jaar	hoeveelheid	juli 1998
	jaar	waarde	februari 1997

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 588 blz., f 49,95.

ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch Bulletin

Het Statistisch Bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

- *Statistisch Bulletin: wekelijks, circa 10 blz.*
ISSN 0166-9680.

- *Conjunctuurbericht: maandelijks, 4 blz.*
ISSN 0920-9743.

f 131,00 per jaar. Kengetal A-1

Tweehonderd jaar statistiek in tijdreeksen

Deze publicatie geeft historische reeksen waarmee de lange termijn ontwikkelingen in ons land in de periode 1800-1999 nauwkeurig kunnen worden gevolgd. Deze historisch-statistische database is een aanrader voor onderzoekers en andere gebruikers van historische tijdreeksen. De publicatie zal in december 1999 verschijnen.

Eenmalig, f 55,00.

ISBN 90.6861.175.5, + cd-rom.

Index

Het CBS-magazine met een geheel eigen vormgeving. Index geeft vanuit de statistische optiek een brede kijk op de vele economische en sociale aspecten van de samenleving. Veel thema-nummers met daarnaast een aantal gevarieerde onderwerpen.

Jaarlijks 10 nummers, circa 28 blz., f 129,50 per jaar.

ISSN 1380-7447. Kengetal A-152/2000.

Samenvattend overzicht van de industrie

Het samenvattend overzicht geeft een overzicht van de belangrijkste variabelen van de afzonderlijke productiestatistiek van bedrijven. De publicatie bevat ook informatie over de verkopen van zelfvervaardigde producten.

Jaarlijks, 96 blz., f 37,50.

ISSN 0168-5546. Kengetal K-160/1997/1998.

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare een breed en samenhangend overzicht te geven van de

economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde. Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 204 blz., f 32,50. Kengetal P-19

ISSN 1386 - 1042.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert naast de Industriemonitor nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

- *Maandstatistiek Internationale Handel*
Maandelijks, ca. 30 blz., f 158,00 per jaar.
ISSN 1384-6981. Kengetal M-11.
- *Sociaal-Economische Maandstatistiek*
Maandelijks, ca. 80 blz., f 210,00 per jaar.
ISSN 0168-549X. Kengetal V-4/1999.
- *Maandstatistiek van de Prijzen*
Maandelijks, ca. 100 blz., f 205,00 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2/1999.
- *Maandstatistiek Detailhandel*
Maandelijks, ca. 50 blz., f 163,00 per jaar.
ISSN 1385-0105. Kengetal L-10/1999.
- *Maandstatistiek Bouwnijverheid*
Maandelijks, ca. 40 blz., f 140,00 per jaar.
ISSN 0166-9338. Kengetal K-3/1999.
- *Financiële Maandstatistiek*
Maandelijks, ca. 50 blz., f 173,00 per jaar.
ISSN 1381-6780, Kengetal O-1/1999.

CBS Wijzer, recente cijfers en producten

Een systematisch overzicht van alle publicaties die het CBS heeft uitgebracht. Deze is op aanvraag gratis verkrijgbaar (telefoon 045 - 570 7070). Kengetal A-102

Diskettes

Veel gegevens zijn ook op diskette verkrijgbaar. Er zijn onder meer maandelijks en jaarlijkse diskettes met alle beursindices. Bestellen: telefoon 045 - 570 7070.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

Het CBS heeft een website. Deze is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

Voor bestellingen van CBS-publicaties kunt u terecht bij de infoservice van de sector Marketing en Verkoop van het CBS, tel 045 - 570 7070, fax 045 - 570 6268 of e-mail verkoop@cbs.nl, of via de boekhandel. Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen in onze bibliotheken. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht. De CBS-wijzer met CBS-publicaties is op aanvraag gratis verkrijgbaar (tel. 045 570 7070).

Informatieservice

Het CBS: Betrouwbare informatie voor u

De Nederlandse overheid vindt het belangrijk dat u over betrouwbare en onafhankelijke informatie kunt beschikken. Het Centraal Bureau voor de Statistiek zorgt hier al bijna 100 jaar voor. Het CBS verzamelt, bewerkt en analyseert gegevens over alle aspecten van de Nederlandse samenleving. Hieruit publiceren wij informatie over bijvoorbeeld de Nederlandse economie maar ook over de leefsituatie van de bevolking en over het milieu. Tevens garanderen wij dat individuele gegevens van personen of bedrijven niet zijn af te leiden uit de gepubliceerde cijfers.

Veelzijdige en flexibele dienstverlening

CBS-informatie is voor iedereen toegankelijk. Vooral beleidsmedewerkers, markt- en bedrijfstakanalisten, onderzoekers en studenten maken hier veelvuldig gebruik van. Ook op de CBS-site op Internet is veel informatie te vinden.

De Infogroepen

Het CBS beschikt echter over veel meer, en meer gedetailleerde informatie dan er in een publicatie zoals de Industriemonitor wordt opgenomen. Die informatie is op aanvraag verkrijgbaar bij onze Infogroepen. Van de onderwerpen die in de Industriemonitor staan zoals de productie, omzet, prijzen, in- en uitvoer en de conjunctuurtest zijn meer gedetailleerde gegevens beschikbaar voor specifieke branches en bedrijfstakken zoals de zuivelindustrie en de landbouwmachine-industrie. Kortom: voor alles wat u wilt weten over de industrie kunt u terecht bij onze Infogroep Industrie.

Branchepublicaties vervangen Productiestatistieken industrie

De publicaties Productiestatistieken industrie zoals ze tot en met het verslagjaar 1995 zijn verschenen, bestaan niet

De Infogroepen	Telefoon	Fax	E-mail
Infoservice	(045) 570 70 70	(045) 570 62 68	infoserv@cbs.nl
Arbeid en Lonen	(070) 337 58 50	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Bedrijven (aantal)	(045) 570 79 37	(045) 570 62 66	infogwm@cbs.nl
Bevolking	(070) 337 58 30	(070) 337 59 87	infosbv@cbs.nl
Bouw	(070) 337 42 41	(070) 337 59 75	infolbn@cbs.nl
Conjunctuur en Regio	(070) 337 38 00	(070) 337 59 81	infopcr@cbs.nl
Consumentenprijsindex (inflatie)	(070) 337 58 09	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Cultuur, Toerisme en Recreatie	(070) 337 58 67	(070) 337 59 96	infokcr@cbs.nl
Eurodatashop	(070) 337 49 00	(070) 337 59 84	datashop@cbs.nl
Financiële markten	(070) 337 45 67	(070) 337 59 77	infohfo@cbs.nl
Gezondheid en Welzijn	(070) 337 58 64	(070) 337 59 79	infokgw@cbs.nl
Industrie	(045) 570 76 17	(045) 570 62 77	infolin@cbs.nl
Inkomen, Vermogen, Koopkracht	(045) 570 75 23	(045) 570 62 72	infosiv@cbs.nl
Internationale handel	(045) 570 79 17	(045) 570 66 75	infohih@cbs.nl
Landbouw	(070) 337 58 03	(070) 337 59 51	infollb@cbs.nl
Milieu	(070) 337 58 96	(070) 337 59 76	infolmi@cbs.nl
Nationale rekeningen	(070) 337 58 76	(070) 337 59 81	infopni@cbs.nl
Onderwijs	(070) 337 53 45	(070) 337 59 78	infosoz@cbs.nl
Overheid	(070) 337 58 99	(070) 337 59 80	infokov@cbs.nl
Rechtsbescherming, Veiligheid	(070) 337 58 66	(070) 337 59 79	infokrv@cbs.nl

Hier vindt u Statline, de voor het publiek toegankelijke databank van het CBS. Deze is gevuld met actuele cijfers, persberichten, tijdreeksen etc. Vraagt u informatie bij ons aan dan verstrekken wij die in de vorm die u wenst: per post, fax, e-mail, diskette of bij eenvoudige inlichtingen telefonisch. Alle informatie kan zowel incidenteel als op basis van een abonnement geleverd worden.

Onze informatie is in principe gratis. Dat houdt in dat telefonische inlichtingen gratis worden verstrekt en dat publicaties gratis toegankelijk zijn bij de CBS-bibliotheken in Voorburg en Heerlen en bij vele openbare en universiteitsbibliotheken. Voor het ontvangen van bijvoorbeeld publicaties of diskette betaalt u slechts de kosten van de informatiedrager en het verzenden. Als de door u gewenste informatie niet direct voorhanden is, kan het CBS maatwerk leveren. U betaalt dan de extra arbeidskosten.

meer. Ze zijn vervangen door branchepublicaties die een actueel en totaal overzicht geven van de bij het CBS beschikbare informatie van de diverse branches in de industrie. In deze publicaties worden naast de uitkomsten van de productiestatistieken ook gegevens uit andere enquêtes over de desbetreffende branche opgenomen, zoals de afzet van producten, maandelijks omzetcijfers, investeringen, producentenprijzen, in- en uitvoer, energieverbruik en gegevens uit de Milieustatistieken. De uitkomsten worden in hun onderlinge samenhang besproken zodat een actueel en totaal beeld wordt gegeven van de branche.

De informatie zoals die in de Productiestatistieken industrie was opgenomen, blijft echter wel beschikbaar in de vorm van tabellen, gebundeld per bedrijfstak (SBI 2 digit), bedrijfsgroep (SBI 3 digit) of bedrijfssubgroep (SBI 4 digit). Voor bestellingen hiervan kunt u contact opnemen met het CBS Heerlen, telefoon (045) 5707617, fax (045) 5706277.

Alfabetische begrippenlijst

Bedrijfsinvesteringen in vaste activa

Tot de investeringen in vaste activa worden gerekend de goederen die worden aangeschaft (of in eigen beheer zijn voortgebracht) met het doel ze als kapitaalgoed in het productieproces aan te wenden. In het algemeen gaat het om goederen met een levensduur van meer dan een jaar bijvoorbeeld gebouwen, machines en vervoermiddelen. De toevoeging 'bruto' geeft aan dat de investeringen zowel de vervangings- als uitbreidingsinvesteringen omvatten. Het gaat hier om volumeontwikkelingen, dus gecorrigeerd voor prijsmutaties. Informatie: 070-3374795.

Bruto Binnenlands Product (BBP)

Het BBP is de som van de in het binnenland gevormde toegevoegde waarde inclusief de afschrijvingen. Deze indicator wordt veel gebruikt om de economische groei weer te geven. Bij het samenstellen van deze indicator gebruiken wij gegevens over zowel de productie als de bestedingen. Voor totaal Nederland is alleen de volumeontwikkeling opgenomen, dat wil zeggen voor prijsontwikkelingen.

BBP (mp)

Bruto Binnenlands Product tegen marktprijzen. Dit is inclusief het saldo van de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies.

BBP (fk)

Bruto Binnenlands Product tegen factorkosten. Dit is exclusief het saldo van de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies. Informatie: 070-3374795.

Bruto Toegevoegde Waarde

De bruto toegevoegde waarde is gedefinieerd als de waarde van de productie minus de waarde van het verbruik (inclusief afschrijvingen); het gaat hier om de waarde die wordt toegevoegd aan de goederen (en/of diensten) die in het productieproces worden gebruikt. Tot het verbruik behoren niet de diensten van de ingezette arbeid en kapitaal. Informatie: 070-3374795.

CBS-Koersindex

De CBS-Koersindex geeft de ontwikkeling weer van het gemiddelde koersniveau van gewone aandelen. De index wordt eenmaal per dag berekend op basis van de slotkoersen. In deze berekening worden alle op de beurs genoteerde Nederlandse gewone aandelen betrokken met uitzondering van aandelen van vastgoedfondsen, beleggings- en houdstermaatschappijen. Bij de berekening wordt wel gecorrigeerd voor kapitaalmutaties (bijvoorbeeld emissies), maar niet voor dividenduitkeringen. Het maandcijfer is het rekenkundig gemiddelde van de dagcijfers. Informatie: 070-3374627.

Conjunctuurtest

Elke maand houdt het CBS onder circa 1.700 ondernemingen uit de industrie een conjunctuurenquête. Deze enquête -de Conjunctuurtest- heeft tot doel binnen vier weken na een verslagmaand actuele informatie te verschaffen over de economische ontwikkelingen in de bedrijfstak industrie en de daaronder vallende bedrijfsklassen en -groepen. Het gaat daarbij met name om de richting waarin een aantal conjunctuurindicatoren zoals bedrijvig-

heid, orderontvangst, voorraden, orderpositie etc. zich van maand op maand ontwikkelt. Met het oog hierop zijn de vragen eenvoudig gehouden. Er wordt niet naar exacte, kwantitatieve gegevens gevraagd. De cijfermatige presentatie van de resultaten over de vragen met een drieledige antwoordstructuur vindt plaats in de vorm van saldering van de positieve (gestegen; groot) en negatieve (gedaald; klein) antwoorden (in %). De saldi geven informatie over de richting waarin de variabelen zich hebben ontwikkeld. Bij de ontwikkelingsvragen geeft het saldo op zich al direct de richting aan. Bij de beoordelingsvragen, die een momentopname weergeven, is daartoe vergelijking met het saldo van de voorafgaande maand nodig. De gegevens worden verzameld bij bedrijven met minstens 10 werknemers.

Variabele in de tabel in de Industriemonitor met daaronder de vraagstelling op het enquêteformulier van de Conjunctuurtest.

Bedrijvigheid t.o.v. de vorige maand:

Het niveau van de productie is, vergeleken met de vorige maand (de invloed van feest- en vakantiedagen buiten beschouwing gelaten): toegenomen / vrijwel gelijk gebleven/ afgenomen.

Beoordeling orderontvangst:

De totale orderontvangst¹ in de afgelopen maand beoordelen wij, gelet op de tijd van het jaar, als: groot / normaal / klein.

Beoordeling orderpositie:

De orderportefeuille¹ beoordelen wij, gelet op de tijd van het jaar, als: groot / normaal / klein.

Beoordeling productiecapaciteit:

De huidige productiecapaciteit achten wij, gelet op de te verwachten afzetontwikkeling, als (te): groot / normaal / klein.

Beoordeling voorraden gereed product

Onze voorraden eindproduct beoordelen wij, gelet op de te verwachten afzetontwikkeling, als (te): groot / normaal / klein.

Bezettingsgraad:

De bezettingsgraad² van de beschikbare productie-installaties bedroeg in de verslagmaand ca.%

Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1

De concurrentiepositie³ van ons bedrijf is in de afgelopen 3 maanden op de markt: verbeterd / vrijwel gelijk gebleven / verslechterd.

Vervolg van variabele in de tabel in de Industriemonitor met daaronder de vraagstelling op het enquêteformulier van de Conjunctuurtest.

¹ Indien u uitsluitend levert uit voorraad en de orderportefeuille is vrijwel nihil, dan kunt u voor 'orderontvangst' lezen 'omzet/verkoopen'. Bij de beoordelingsvragen over de orderportefeuille geeft u vervolgens een oordeel over de huidige afzetontwikkeling van het bedrijf (gunstig = groot; ongunstig = klein).

² Bij incidentele toepassing van een meerploegenstelsel of overwerk, kan de bezettingsgraad meer dan 100% bedragen. Groot onderhoud kan tot een verlaging van de bezettingsgraad leiden.

³ De verhouding van de afzetprijs en/of kwaliteit van uw producten met die van andere aanbieders op de markt.

Orderontvangst t.o.v. de vorige maand:

De waarde van de orderontvangst¹ is vergeleken met de vorige maand uit het buitenland / uit het binnenland / in totaal: toegenomen / vrijwel gelijk gebleven / afgenomen.

Orderpositie:

Onze totale orderportefeuille⁴ vertegenwoordigt, bij normale werktijden, aan maanden werk ca.. mnd.

Productiebelemmeringen:

Onze productie ondervindt thans: a) geen belemmeringen, b) wel belemmeringen als gevolg van onvoldoende vraag / tekort aan arbeidskrachten / te geringe capaciteit van de productie-installaties / andere oorzaken, nl.

Verwachting bedrijvigheid:

Vergeleken met de afgelopen maand zal het gemiddelde productieniveau in de komende 3 maanden (de invloed van feest- en vakantiedagen buiten beschouwing gelaten): toenemen / gelijk blijven / afnemen.

Verwachting buitenlandse afzet:

De buitenlandse afzet zal in het komende kwartaal: toenemen / vrijwel gelijk blijven / afnemen.

Verwachting personeelssterkte:

Onze personeelssterkte zal in het komend halfjaar naar verwachting: toenemen / vrijwel gelijk blijven / afnemen.

Verwachting toe- of afname personeelssterkte:

Bij toe- of afnemen (van de personeelssterkte) het percentage vermelden: ca. ...%.

Verwachting verkoopprijs:

Onze verkoopprijzen zullen in de komende 3 maanden: stijgen / vrijwel gelijk blijven / dalen.

Producentenvertrouwen

Het producentenvertrouwen is een samengestelde stemmingsindicator opgebouwd uit antwoorden op drie vragen van de Conjunctuurtest industrie. Het betreft hier de vragen over de door de ondernemers te verwachten bedrijvigheid in de komende drie maanden, hun oordeel over de orderpositie en hun oordeel over de voorraden gereed product. Om dit in één kengetal naar buiten toe te kunnen brengen en daarnaast het verloop van de ontwikkeling van de industriële productie zo goed mogelijk te benaderen, wordt eerst het verschil tussen het percentage positieve en negatieve antwoorden zowel voor het seizoen als voor de lange termijn trend gecorrigeerd. Over de afgelopen 15 jaar heeft het CBS per vraag het vooruitlopen op de feitelijke ontwikkelingen gemeten. Op basis van deze gegevens worden de recente uitkomsten gewogen. De hieruit berekende uitkomst (producentenvertrouwen) geeft in één kengetal de stemming onder de ondernemers aan. Informatie: 070-3374362.

Consumentenprijsindex

De consumentenprijsindex heeft betrekking op alle goederen en diensten die huishoudens voor consumptie aanschaffen, excl. de verzekerde medische zorg. Zowel dagelijkse boodschappen als aankopen die minder vaak gedaan worden, zoals auto's en wasmachines horen hiertoe. Ook betalingen aan de overheid voor verleende diensten (schoolgeld, secretarieleges) en zogenaamde consumptiegebonden belastingen zijn in de index opgeno-

men. De voor deze index gevolgde prijzen zijn de contante prijzen, inclusief BTW. Informatie 045 - 5707487.

Consumentenvertrouwen

In het Consumentenconjunctuuronderzoek worden aan 1000 respondenten vijf vragen gesteld over de algemene economische situatie en de eigen financiële situatie. Van iedere vraag wordt het saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal aantal antwoorden bepaald. Het 'Consumentenvertrouwen' wordt uitgedrukt als het rekenkundig gemiddelde van deze vijf saldi. De minimale waarde is dus -100; de maximale +100.

Economisch klimaat:

De ontwikkeling van het economisch klimaat wordt bepaald door twee vragen uit het Consumentenconjunctuuronderzoek over de algemene economische situatie in Nederland.

Koopbereidheid:

De ontwikkeling van de koopbereidheid wordt ontleend aan de antwoorden op drie vragen uit het Consumentenconjunctuuronderzoek naar de eigen financiële situatie, waaronder de vraag of de tijd gunstig wordt geacht grote aankopen te doen. Informatie: 045-5707487.

Energieverbruik

De som van aanvoer, winning en voorraadonttrekking, minus de afleveringen van energiedragers. Onder PJ (petajoule= 10^{15} joule) wordt een energiehoeveelheid verstaan die overeenkomt met 31,6 miljoen m³ aardgas. Informatie: 070-3374331.

Faillissementen

Het gaat bij de reeks Faillissementen om alle uitgesproken faillissementen, zowel van natuurlijke als van rechtspersonen. De cijfers worden niet gecorrigeerd voor faillietverklaringen die later ten gevolge van verzet, hoger beroep of cassatie worden vernietigd. Informatie: 070-3375642.

Geregistreerde werklozen

Onder de geregistreerde werklozen worden de bij een arbeidsbureau ingeschreven personen verstaan van 15-64 jaar die niet meer dan twaalf uur per week werken, twaalf uur of meer willen werken en daarvoor beschikbaar zijn. Er is niet gecorrigeerd voor seizoensinvloeden. Informatie: 070-3375449.

Gezinsconsumptie

De reeksen van de gezinsconsumptie geven de bestedingen weer van gezinnen. Dit is inclusief de aankopen van buitenlandse toeristen in Nederland en exclusief de aankopen van Nederlanders in het buitenland. De bestedingen betreffen aankopen van voedings- en genotmiddelen, duurzame consumptiegoederen en overige goederen en diensten. Het gaat in de Industriemonitor om volume-ontwikkelingen, dus gecorrigeerd voor prijsmutaties. De maandcijfers van de gezinsconsumptie laten soms grote fluctuaties zien doordat de cijfers niet voor koopdagen en seizoensinvloeden gecorrigeerd zijn. Het is verstandig hier bij de interpretatie van de ontwikkelingen rekening mee te houden. Informatie: 070-3374795.

Invoer van goederen en diensten

⁴ Orderportefeuille excl. Het reeds gerealiseerde deel aan onderhanden werk; incl. eventueel werk verbonden aan het op peil brengen van voorraden.

De invoer is gewaardeerd tegen cif-prijzen (cost, insurances, freight). Dat wil zeggen inclusief alle vracht- en assurantiepremies die op het vervoer tot het punt van inkleding in Nederland betrekking hebben en exclusief invoerrechten, accijns op invoer en bijzondere verbruiksbelasting op auto's. Informatie: 070-3374795.

Omzet

Omzet betreft de factuurwaarde van de aan derden verkochte zelfvervaardigde of geassembleerde goederen en opbrengsten van diensten (exclusief: BTW, aan afnemers in rekening gebrachte accijnzen, verbruiksbelastingen, BPM op auto's en statiegelden). De gegevens worden verzameld bij bedrijven met minstens 20 werknemers. Informatie: 045-5706333.

Producentenprijzen industrie

De statistiek Producentenprijzen meet de prijzen die de producent of de importeur in rekening brengt aan de afnemers. De gevolgde prijzen zijn de gemiddelde maandprijzen exclusief BTW, af-fabriek, van de afgezette goederen. Voor de importprijzen is gebruik gemaakt van prijzen op cif-basis (cost, insurance, freight). Informatie: 070-3374710.

Productie-index

De productie-index geeft de volume-ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten weer. De cijfers zijn voor prijsinvloeden gecorrigeerd. Tevens vindt er een correctie plaats voor het aantal werkdagen in de betreffende maand. De cijfers betreffen dus de ontwikkeling van de gemiddelde dagproductie. Er wordt rekening gehouden met continudiensten. Voor de maandelijkse productie-ontwikkelingen zijn ook seizoengecorrigeerde gegevens beschikbaar. Informatie: 070-3374788.

Uitvoer van goederen en diensten

De uitvoer van goederen is gewaardeerd tegen fob-prijzen (free-on-board). Dit is de waarde af-producent, vermeerderd met de handels- en vervoersmarges tot aan de Nederlandse grens. Onder de export zijn de goederen opgenomen die uit het Nederlandse vrije verkeer worden gebracht. Goederen die aan het buitenland zijn verkocht, maar nog niet geleverd, zijn niet als export beschouwd. Informatie: 070-3374795

Vacatures

Vacatures zijn arbeidsplaatsen waarvoor personeel wordt gezocht dat op korte termijn kan worden geplaatst. Tot en met het derde kwartaal van 1993 is het door het CBS gepubliceerde aantal vacatures van geheel Nederland exclusief die bij de overheid, het onderwijs, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus en uitleenbedrijven. Vanaf het vierde kwartaal 1993 zijn alleen de vacatures bij de overheid en het onderwijs nog uitgesloten. Bij het aantal vervulde vacatures worden de vervallen vacatures meegerekend. Informatie: 070-3375449

Werkdagen

Aantal dagen in de maand verminderd met zaterdagen en zondagen alsmede algemeen erkende feestdagen

Standaard bedrijfsindeling

In vrijwel alle economische statistieken van het CBS worden de gegevens geordend naar economische activiteit. Dit gebeurt op basis van de standaard bedrijfsindeling. De industrie is onderverdeeld in verschillende bedrijfsklassen. De totale industrie omvat de SBI 15 tot en met 37. Hieronder staan de bedrijfsklassen genoemd behorend bij de verschillende branches zoals ze gegroepeerd zijn in de Industriemonitor. Informatie: 045-5706933.

<i>SBI</i>	<i>Rubriek in Industriemonitor</i>
	<i>Voedings- en genotmiddelenindustrie</i>
15	Voedingsmiddelen- en drankenindustrie
16	Tabakverwerkende industrie
	<i>Textiel-, kleding- en lederindustrie</i>
17	Textielindustrie
18	Kleding- en bontindustrie
19	Leer-, lederwaren- en schoenindustrie (excl. kleding)
	<i>Papier- en grafische industrie</i>
21	Papier(waren)- en karton(waren)industrie
22	Uitgeverijen, drukkerijen, reproductie van opgenomen media
	<i>Aardolie-, chemische-, rubber- en kunststofverwerkende industrie</i>
23	Aardolie-, steenkoolverwerkende industrie
24	Chemische industrie
25	Rubber- en kunststofverwerkende industrie
	<i>Metaal- elektrotechnische en transportmiddelenindustrie</i>
27	Basismetaleenindustrie
28	Metaalproductenindustrie
29	Machine- en apparatenindustrie
30	Kantoormachine- en computerindustrie
31	Elektrische machines en apparatenindustrie
32	Audio-, video- en telecommunicatie-apparatenindustrie
33	Overige machines en apparatenindustrie (incl. medische apparatuur)
34	Industrie van auto's, aanhangwagens en opleggers
35	Overige transportmiddelenindustrie
	<i>Hout-, bouwmaterialen en overige industrie</i>
20	Hout-, kurk-, rietwarenindustrie (excl. meubels)
26	Glas-, aardewerk-, cement-, kalkindustrie
36	Meubel- en overige industrie